

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α.
ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΠΡΩΤΟ

= ΑΡΓΩ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΤΕΥΧΗ

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΠΕΤΡΟΣ ΤΕΡΗΣ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΕΥΚΟΣ

ΤΙΜΟΣ ΜΑΛΔΝΟΣ

ΓΛΑΥΚΟΣ ΑΛΙΘΕΡΗΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΛΗΝΟΣ

CH. BAUDELAIRE

ΑΛΗΤΙΣ ΖΑΙΛΗΧΑΣ

ΑΜΙΕΛ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΡΥΣΑΥΓΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
Ν. ΜΗΤΣΑΝΗ
ΑΛΕΞΑΝΤΡΕΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
UNION DE LA JEUNESSE HELLÈNE
13 RUE STAMBOUL
ALEXANDRIE

“ARGO”
REVUE NÉO GRECQUE
LITTÉRAIRE ET ARTISTIQUE

= Α Ρ Γ Ω

ΟΡΓΑΝΟ ΕΛΛΗΝ. ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ἡ συνδρομὴ γιὰ τὰ πέντε πρῶτα φυλλάδια εἶναι Γ.Δ. 20

Ἡ πώλησις τῆς «Ἀργῶς» στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἔξωτερο ἐν γένει ἔχει ἀνατεθεῖ στὸ Πραχτορεῖο τῶν «Γραμμάτων» B.P.1146, Alexandrie.

Η ΑΡΓΩ

Δάτρες τοῦ «Ὁραίου τοῦ Μεγάλου καὶ τοῦ Ἀληθινοῦ», ἡμᾶς δράκα νέοι Ἀλεξανδρινοί, ξεκινοῦμε πρὸς τοὺς ἄγνωστος πόλους τῆς ὑπέροχης Τέχνης μετὰ τὴ φιλοδοξία νὰ βοηθήσουμε μετὰ τὴν ὁποία μας δύναμη τὴν εὐγενικὰ νεοελληνικὴ προσπάθεια γιὰ τὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀπολύτρωση καὶ ἰδιαίτερα, ν' ἀνοίξομεν ἕναν καινούριον σταθμὸν ἐδῶ στὴν Ἀλεξάνδρεια γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ διανόηση καὶ τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα.

Μετὰ τὸ θανατοῦ πρὸς τὰ γερὰ παραδομένα, μετὰ τὴ συνείδηση καὶ τὴ λατρεία τῆς ἀποστολῆς μας, μετὰ τὴ θέληση καὶ τὴν εὐκρίνεια μας, πιστεύομε πὼς κάποιον μποροῦμε νὰ φτάσωμε.

Νέοι ἀληθινοί, καλοῦμε τοὺς ὅσους καθυστερημένους νὰ προσχωρίσουν, χαιρετίζομε τοὺς γνωστούς μ' ἐνθουσιασμό, καὶ μετὰ ὑπερηφάνεια δίνομε τὸ χέρι στὴν πανελληνικὴ νεολαία γιὰ νὰ σύρωμε τὸν πνευματικὸν χορὸν τῆς ἐποχῆς μας.

Ἐλπίζοντας στήν ὑποστήριξη ἐκείνων πὸν ἐνδια-
φέρονται διὰ τὴν Ἑλληνικὴ διανόηση, πιστεύομε πὸς
πολύχρονα καὶ συστηματικὰ θὰ κρατήσομε τὸν
ἀνῶνα μας καὶ ἐνώνοντας τὰς προσπάθειές μας
στῶν προτερινῶν μας καὶ στὰς δυνατὰς νεάνικὰς ἐκ-
δηλώσεις πὸν φανερόνεται καὶ ποῦ θὰ φανερω-
θοῦν πυκνότερες στήν Ἑλλάδα, ἀραιότερες ἔξω ἀπ'
τὴν Ἑλλάδα, θὰ ποτελιώσομε τὴν ἀρχιμισμένη εὐγε-
νικὴ δουλιὰ, προσθέτοντας στήν πανάρχαιη πολυπέ-
τραδη Ἑλληνικὴ κορῶνα, ἓνα ἀκόμη πετράδι.
τὸ Νεοελληνικὸ πολιτισμὸ.

ΘΑΛΑΣΣΙΝΟ

Τὰ τρεχαντήρια φεύγουνε· σείστε λευκὰ μαντήλια,
Νησιωτοποῦλες στοὺς καλοὺς νὰ πάνε στὸ καλό.
Μέρα καὶ νύχτα ἀνάθετε στὸν Ἅγιο τὰ καντήλια
Καὶ τὴ ματιά σας ρίχνετε δλοένα στὸ γιालό.

Τὰ τρεχαντήρια ἀράζουνε καὶ πάλι στὸ λιμάνι·
Νησιωτοποῦλες στρώσετε τραπέζι μὲ κρασί.
Μ' ἄμοιρη, π' ὅ,τι ἀγάπαγες μακρυνά σου ἔει πεθάνει
Κέρασε πικροδάκρυα τὴ θάλασσαν ἐσύ.

ΣΤΟΥΣ ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΤΕΧΝΙΤΕΣ

Πιὸ πέρα κι ἀπ' τὰ σύννερα ταξειδευτῆς ὁ Νοῦς σας,
Πλανιέται μέσ' στὴ θύελλα καὶ λάμπει στὴ βροχή·
Ἐπὸ τὸν ἥλιο θρέφεται καὶ πίνει ἀπ' τὸ φεγγάρι,
Φέροντας προμηνύματα γιὰ νέα χρυσὴ ἐποχὴ.

Γιγάντοι ἐσεῖς, πὸν ἡ Σκέψη σας κυλᾷ σὰν καταρράχτης,
— Ἡ δύναμή σας ἄφιαστη, πελώριος ὁ σκοπός. —
Ποιὸς ἤμπορεῖ τὸ ρέμα της νὰ σταματήσῃ φράχτης,
Ἐταν κινήσῃ τίς ψυχὰς γιὰ νάβγῃ τ' ἅγιο φῶς;

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ

Στὴ γωνιά τραβηγμένος μονάχος...
— Στὸ σαλόνι ἢ ὀρχήστρα σκορπᾶ
ἁρμονίες, ὁ κόσμος γλεντᾷ —
μένω, ξερὸς ἀπόκοσμος βράχος.

“Ὀλ’ αὐτὰ μακριὰ ἀπὸ μὲ
Εὐθυμία! Δὲ μὲ σιμώνεις,
Εἶμαι κρύος, νεκρός, γιὰ ἰδὲ
— νυχτοκόρακας, γκιώνης.

Τί κι’ ἂν τρίξει βραχνὰ τὸ βιολί;
Τί κι’ ἂν κλαίει θρηγῶντας ἡ λύρα;
Ἐφ’ οὗ λείπει ἡ δικιά μου χορδή,
Τῆς ζωῆς μου ἡ μοῖρα;

Τί κι’ ἂν εὐθυμοὶ ὅλοι γελᾶνε;
Τί ἀκόμα ἂν γελᾶσω καὶ γώ;
— Ἄν θελήσω καὶ γὼ νὰ χαρῶ
Μιὰ φωνὴ θὰ φωνάζει « Ζητιάνε!»

ΠΕΤΡΟΣ ΤΕΡΗ

ΤΟ ΝΕΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ἡ χορεύτρια γονατιστὴ ἔστειλε σ’ ὅλους φιλιὰ μὰ τὸ
κοινὸ οὐρλιαξε:

— Μπράβο, Ρόζα!... Ἀκόμα!... Ἀκόμα!...

Τότε ἐκεῖνη σηκώθηκε, ἔκανε πῶς θάρχιζε ἄλλον χορὸ
καὶ σὲ μιὰ κίνηση βρέθηκε στὸ βάθος τῆς σκηνῆς. Ἐκεῖ
ὑποκλίθηκε καὶ χάθηκε στὰ παρασκήνια.

Τώρα ἡ αὐλαία, ἓνα παννὶ χοντροθαμένο, σιέπαζε τὴν
σκηνή. Κάτι λιγοστὰ χειροκροτήματα, στερνὰ κύματα τῆς
τρικυμίας τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἀκούστηκαν ἀκόμα. Ὑστερὰ
τὸ κᾶντο γέμισε ἀπ’ τὴν βοή του τὴν συνειθισμένη:
κουθέντες πελατῶν, φωνές καὶ πῆγαιν’-ἔλα τῶν γκαρσονιῶν
ἀπ’ ἔξω κάτι σὰν μουγκρητὸ ἔφτανε κάπου-κάπου, ἡ αἰώνια
φωνὴ τῆς θάλασσας...

Ἦτανε τὸ καλύτερο νούμερο ἡ Ρόζα κι’ ἀρκετοὶ σηκώ-
θηκαν νὰ φύγουν’ ἤξεραν πῶς δὲν θάβλεπαν στῆς ἄλλες
ἀρτίστες ἓνα κορμὶ τόσο ὡμορφο, ποῦ νὰ τοὺς φέρνει κό-
σμος ὀλόκληρους ἀπὸ ἐπιθυμίες...

Ξαπλωμένη στῆς μπροστινὲς καρέκλες, ἡ παρέα τοῦ Μή-
τσου κουθέντιαζε:

— ... Φωτιά αὐτὴ ἡ γυναῖκα! ἔλεγε ὁ Μήτσος.

— Σῶμα!... ἔκαν’ ὁ Μανώλης κοιτάζοντας τὸ ταβάνι.
Νὰ σοῦ πῶ, δὲν εἶδα κι’ οὔτε θὰ δῶ ποτέ μου τέτοιο σπάρ-
ταριστὸ κορμὶ!

Στάλλα τραπέζια, ἀνάμεσα στὰ σιωπηλὰ γεροντοπαλ-
λήκακα καὶ στοὺς δειλοὺς νέους τῶν οἰκογενειῶν, ὁ ἴδιος
ἐνθουσιασμός φανερώνουνταν στῆς ἀναμμιένες τους ματιές..

Σὲ λίγο ἡ μουσικὴ—πιάνο, βιολί καὶ γκράν-κάσσα-ἄρχιζε
θορυβώδιστα,

— Ἡ καρακάξα πάλι! τοὺς ἔκανε ὁ Μήτσος.

Στὴν μέση τῆς σκηνῆς, μιὰ γυναῖκα μεσόκοπη, μένα
χτυπητὸ κόκκινο φόρεμα στέκουνταν. Δυὸ γάμπες χοντροές,

δίχως φόρον καὶ ἓνα πρόσωπο καταφτιασιδωμένο τὰ ση-
μείδια μιᾶς ζωῆς πολυτάραχης, κουρασμένης πιά. Καὶ τὸ
ἤλεκτρικὸ φώτιζεν ἀπότομα δυὸ μάτια ἄτονα ποῦ κοίταζαν
ἀδιάφορα τὸν κόσμον ποῦ σὰν δαιμονισμένος οὐφραζε.

— Καρακάξα!... Καρακάξα!...

Σὰν νὰ μὴν ἀκούγε τίποτε... Ἡ ματιά της πῆγε τώρα στὸ
βάθος, στὴν μαύρη θάλασσα ποῦ φιλοῦσε πέρα τὴν ἄμμο....

Ὅταν ὅλα ἠσύχασαν μέσα στὴν σάλα, φάνηκε πῶς ξυ-
πνοῦσε· τέντωσε τὸ κορμί, ἀπλώσε τὰ χέρια κι' ἄρχισε:

«Θά κόψω ρόδα μυρωμένα...

Κι' ἡ φωνή της ἀπλώθηκε παράτονη, σὰν νὰ βγαίνει
ἀπὸ κάτι τὸ τόσο σκουριασμένο!

Κανείς δὲν τὴν πρόσεχε. Τὴν μισοῦσαν ὅλοι αὐτὴν τὴν
ἄσχημη κι' ἀδιάφορη γυναῖκα ποῦ τόσο πολὺ ἀψηφοῦσε
τὴν γνώμη τοῦ κοινοῦ. Καὶ τὴν μισοῦσαν στὰ γερά, μελε-
τῶντας νὰ πάθει κάτι γιὰ νὰ μὴν ἀκοῦνε τὰ βράδρια τὴν
ἄνοστη φωνή της. Κάθε βράδυ, εἴταν ἡ ἴδια κορυφὴ μάχη:
Ὁ κόσμος σκληρός, ὑβριστικός, μέναν ἄγριο πόθο νὰ τὴν
δεῖ νικημένη, συντριμμένη· κι' ἐκεῖνη ἀτάραχη, σὰν νὰ
ζοῦσε ἄλλοῦ...

— Μωρὲ χαρὰ στὴν φωνή! ἔκανε εἰρωνικὰ ὁ Μανώλης
γιὰ νὰ ξεσπάσει κάπου. Τί τὴν κρατᾶει ἀκόμα αὐτὸς ὁ...
κι' ἔδειξε πίσω ἀπ' τὸ ταμειὸ τὴν χοντρή μορφή τοῦ ἰδι-
οκτήτη.

— Καὶ ποῦ θέλεις νὰ πάει; φώναξ' ὁ Μανώλης μὲ περι-
φρόνηση.... Ἄς εἴμαστε καλὰ ἑμεῖς, τὰ ζωντόβολα!... δὲν
τὴν μαξιλαρώνουμε! παρὰ καθούμαστε καὶ τὴν ἀκοῦμε!...

Ὁ Γιώργης ἔσκυψε κι' ἄρχισε τώρα νὰ τοὺς δηγιέται
γιὰ τὸν Μάρκο τὸν κωμικὸ αὐτὸς βεβαίως πῶς, τὴν
πρώτη βραδυά, τὴν βρῆκε στὰ παρασκήνια νὰ κλαίει μὲ
κεφάλι κρυμμένο στὴν φοῦστα της.

— ... Ἐκανε νὰ τὴν πλησιάσει, μὰ κείνη σηκώθηκε καὶ
πῆγε στὸ καμαρίνι της...

— Δὲν βαριέσαι! φώναξε ὁ Μήτσος.... Μὴ τὸν πιστεύ-
ετε!... Αὐτὴ νὰ κλάψει!... Ἐνα ζῶο μονάχο, ἐκεῖ!..., Καὶ
τὴν ἔειξε στοὺς ἄλλους.

Κι' ἐκεῖνη τραγουδοῦσε πάντα:

...Κι' ἄλλα λουλούδια θὲ νάρθοῦνε...

— Δὲν βγαίνουμ' ἔξω, βρὲ παιδιά! ἔκαν' ὁ Στάθης....
Θὰ μᾶς πεθάνει μετὴ φωνή της!...

Βγῆκαν. Στὴν βεράντα ἐρημία. Ἡ ἀπέραντη θάλασσα
βούιζε πάντα σὰν ἓνας κόσμος ποῦ, βουτηγμένος στὸ σκο-
τάδι, ἀγκομαχᾶει. Σκοτεινὴ καὶ παράξενη, ἔζωνε τὸ καζίνο,
φιλοῦσε τὰ ξύλα του, καὶ κάποτε, παιχνιδιάρια, ὑψώνονταν
ὡς ἀπάνου, στὴν βεράντα, σὰν τὴν ἐρωμένη ποῦ ξεσηκώ-
νεται ἔτοιμη γι' ἀπειλές. Μὰ σὲ λίγο ξανάπεφτε μὲ μουγ-
κητό· κι' ὁ ἀφρός της ἔσκαζε σὰν γέλιο. Ἡ μουσικὴ
της, μιὰ μουσικὴ παράξενα παθητικιά, γέμιζε ὅλη τὴν
σιωπὴ τῆς νυχτιᾶς ἐκείνης. Ἀπ' τὴ σάλα ἔρχονταν κάπου-
κάπου τὰ δύνάτο τραγούδι τῆς ἀρτίστας...

Μέσα, τὰ γκαρσόνια τρέχανε μὲ τὰ σερότσια. Καὶ στὰ
τραπέζια ὁ συνηθισμένος κόσμος: γέροι ποῦ διαβάζανε
ἐφημερίδες, δυὸ-τρεις οἰκογένειες καὶ παρέες ἀπὸ νέους
ποῦ ξαφνικὰ ξεσποῦσαν σὲ χοντρά ἀστεῖα...

Τὸ τραγούδι εἶχε τελειώσει. Μιὰ θύελλα ἀπὸ φωνές καὶ
χειροκροτήματα ξέσπασε:

— Μπράβο, καρακάξα!... Κι' ἄλλο!... Ἀκόμα... ἀκόμα...

Ἡ παρέα μπῆκε· ἄρχισαν κι' ἐκεῖνοι:

— Γιάσου, καρακάξα!... Νὰ μᾶς ζήσεις!... Κι' ἄλλο!...
Θέλουμε κι' ἄλλο!...

Ἐκεῖνη ἔκαμε νὰ μπεῖ· δὲν ἠθέλε· ἤξερε ἀπ' τὶς ἄλλες
βραδιές τί τὴν περίμενε. Μὰ ἡ μουσικὴ εἶχε τώρα ἀρτίσει
τᾶλλο τὸ τραγούδι της.

Τότε γύρισεν ἐκεῖνη στὴ μέση τῆς σκηνῆς κι' ἔκανε τῆς
μουσικῆς νὰ πάψει. Θὰ τραγουδοῦσε ἓνα ἄλλο, ἄγνωστο.
Τὸ κοινὸ σόπασε, φχαριστημένο ποῦ ἔβγαине νικητής.
Καὶ γιὰ πρώτη φορὰ, στὴν καπνισμένη ἐκεῖνη σάλα ἀ-
κούστηκε τὸ Νέο Τραγούδι:

Στὸ δάσος σκορπίστηκε ὁ ἥλιος τῆς Ζωῆς. Ἀνεθασμέ-
νος στὸ πιὸ ψηλὸ κλαρί, ὁ κορυδαλλὸς ξεκρίνει μελωδίες
ἀτέλειωτες στὸ θεῖο του φῶς ποῦ πάλλεται ἀπὸ μιὰ χαρὰ
ἀσύλληπτη.

Ξανοίγωντας μεθυσμένες φτερούγες γοργοπλέουνε τᾶλλα
πουλιά μέσα στὸ αἴθλο ποτάμι ποῦ κυλάει πάνω ἀπ' ὅλα.

Στὸ δάσος, τὰ δέντρα ποῦ στὸ σκοτάδι μὲ μαζεμμένα
τὰ κλαριά ψιθύριζαν λόγια τρόμου τὸ ἓνα στᾶλλο, τώρα
ὑψώνονται σὰν χέρια τῆς Γῆς τεντωμένα ἀπ' τὸ χιλιόμερο
φο κορμί της σὲ μιὰ δέηση ἐκστατικὴ στὸ φῶς.

Ἡ σκόνη, ἡ ἄσημη σκόνη, σηκώνεται κι' αὐτὴ· καὶ τὰ

ψιλά της μόρια χοροπηδᾶνε σάν ἕνας φωτοστέφανος γύρω ἀπ' τὸ φῶς.

Ἔτσι στὸ δάσος χαιρετᾶνε τὸ φῶς. Κι' οἱ ἄνθρωποι ;

Οἱ ἄνθρωποι περνᾶν σκυμένοι ἔξω ἀπ' τὸ δάσος καὶ βιαστικά γιὰ τῆς μικροδουλειές τους. Ἡ ψυχὴ τους κοιμᾶται κι' εἶναι σάν ἕνα κουτὶ κλεισμένο· μέσα στὸ κουτὶ αὐτὸ τρέχει ἀπάνω-κάτω ἡ ἀνησυχία, σάν τὸ ποντίκι μέσα στὴν κλειστὴ φάρα.

Κανένας δὲν σηκώνει τάνήμπορα φτωχὰ του χέρια στὸ φῶς· μερικοὶ μόνο στέκονται παράμερα μετ' τὸ μέτωπο ὑψωμένο στὸν ἥλιο σάν νὰ πίνουν τὸ φῶς του. Μὲ τὶς ψυχές κλεισμένες, προχωροῦν οἱ περισσότεροὶ ἄνθρωποι ἔξω ἀπ' τὸ δάσος, ἀδιάφοροὶ στὸ φῶς.

Ἦ! πότε θὰ φτάσει καὶ στὶς ψυχές τους τὸ ὑπέροχο τραγούδι τοῦ Φωτός ;

Αὐτὸ ἦταν τὸ Νέο Τραγούδι. Κι' ἡ φωνὴ ποῦ τὸ τραγουδοῦσε ἦτανε μιὰ φωνὴ καινούργια, σάν ἀπόκοσμη· ξεχίνουνταν δρημητικὴ στὴν σάλα κι' ἄλλοτε περνοῦσε σιγανὴ πᾶνω ἀπὸ ὅλους, σάν χᾶδι καὶ σάν ἀνατριχίλα.

Κι' ὅταν τὸ παννὶ κατέβηκε κανένας δὲν φώναξε. Φαντάζονταν ὅλοι τὸ Φῶς, αὐτὸ ποῦ κάθε μέρα σκορπιόυνταν καὶ ποῦ τόσο λίγοι τὸ ἔνοιωθαν! Αὔριο ὅμως θ' ἀπλωναν ὅλοι «τάνήμπορα φτωχὰ τους χέρια» στὸ ζεστὸ Φῶς παρακαλῶντας «νὰ φτάσει καὶ στὶς κλεισμένες ψυχές τους τὸ ὑπέροχο τραγούδι του.»

Αὔριο;... Σήμερα ὅμως εἶτανε ἔξω τὸ σκοτάδι! Καὶ ξαφνικά, στὴν σιωπὴ ὅλων μπῆκε κάτι σάν σίφουνας χαλασμοῦ.

Ἦταν ἡ θάλασσα! Στὸ σκοτάδι, γελοῦσεν ἡ θάλασσα μ' ἕνα γέλιο πλατύστομο, ἀκράτητο, τρανιάζοντας τῆς Νύχτας τὴν ἱερὰ σιγή...

Καὶ πέρασε ὁ ἄνεμος, σαλπίζοντας μέσα σὲ ἄγρια βοῦκινα τὸν θρόμβο τοῦ σκοταδιοῦ!

ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΕΥΚΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ — «ΠΕΖΟΙ ΡΥΘΜΟΙ»

Ἔνα βιβλίον ἢ μᾶς ἐνθουσιάζει ἢ μᾶς βάζει τὴν ιδέα νὰ τὸ κρίνουμε ὅσες φορὲς κι ἂν τ' ἀνοίξουμε ὕστερ' ἀπὸ τὸ πρῶτο μας διάβασμα. Μὲ τοὺς «Πεζοὺς Ρυθμοὺς» τοῦ κ. Παπαντωνίου μᾶς συνέβηκε κάτι τι ἄλλο: ἐνῶ τὸ πρῶτο τους ἔξαφνα διάβασμα μᾶς ἐνθουσίασε ὑπερβολικά, διαβάζοντάς τους ξανὰ κατόπιν, σκεφθήκαμε νὰ τοὺς κρίνουμε, ἢ δὲ στερονή μας ἐκείνη σκέψη, ποῦ ἐξελίχθηκε σὲ ἔμμονη σκέψη, μᾶς σπρώχνει τώρα στὴν πράξη.

Τὸ βιβλίον λοιπὸν αὐτὸ νομίζουμε πῶς εἶνε ἀνάγκη νὰ κριθεῖ ὡς οὐσία καὶ ὡς ὕφος. Ὅφείλουμε ν' ἀναλύσουμε τὴν ποιότητα τῆς οὐσίας του, νὰ ζυγίσουμε τὰ προτερήματα τοῦ ὕφους του καὶ τέλος νὰ μελετήσουμε τὶς ἐντυπώσεις ποῦ μᾶς γεννᾶ, τόσον τὸ ἕνα ὅσο καὶ τὸ ἄλλο, ἔχοντας ὡς βάση τὶς ἀμφιβολίες ποῦ στάλαξε μέσα μας ἡ δευτέρῃ του ἀνάγνωσις. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ἐχτιμήσαμε δίκαια μιὰ δημιουργικὴν ἐργασία, ποῦ κατώρθωσε νὰ μᾶς δώσει δυὸ ἀντίθετες ἐντυπώσεις ἀνάμεσα σὲ δυὸ συνεχεῖς ἀπολαύσεις τῆς.

✱

.... Ἡ ράγες γέμισαν ρόδα — στὸν κάμπο χύνεται ὁ ψαλμὸς τῆς καμπάνας! Ποῦ τὴν πᾶς τὴν ἀνία σου;

Ἡ φράση αὐτὴ, παρμένη ἀπὸ τὴν πρώτη πρόζα τοῦ βιβλίου, εἶναι μιὰ φράση σημαντικὴ ποῦ χαρακτηρίζει τέλεια τὴν ψυχικὴν σύσταση τοῦ κ. Παπαντωνίου, συνεπῶς δὲ καὶ τὴν οὐσία τοῦ ἔργου του. Τὰ τρία τῆς μέρη, ποῦ εἶναι σάν τρεῖς στίχοι στὴ γραμμῇ, μᾶς βοηθοῦν νὰ ἐξηγήσουμε τὴ διάθεση τοῦ ποιητῆ μας, καὶ τοῦτο γιὰ τὸ μὴ μποροῦμε νὰ ἔχουμε καὶ μιὰν ἄλλη μετάφραση τῆς, ἂν θέλουμε. Ἰδοῦ:

Φυσιολατρεῖα — βαθεῖα μυστικιστικὴ διάθεση — ξεχείλισμα τοῦ καιροῦ τῆς γνώσεως.

Τὰ τρία δηλαδή συστατικά πού χαρακτηρίζουν κυρίως τήν οὐσία τῶν «Πεζῶν Ρυθμῶν».

Γιά τή φυσιολατρεία τοῦ κ. Παπαντωνίου δέν θά εἶχαμε νά εἰποῦμε καί πολλά πράγματα. Εἶναι ἡ ἴδια ἐκείνη συμβολιστική φυσιολατρεία πού ἀντιλαμβάνεται κάθε τοπεῖο ὡς μιὰ ψυχική κατάσταση, καί, πού, γι' αὐτήν, τὰ χρώματα, οἱ ἤχοι καί τὰ μῦρα ἔχουν μιὰ σχέση ἀναμεταξύ τους καί μιάν ἀνταπόκριση μέ τήν ἀνθρώπινη ψυχή.

..Σέ κείνον πού πόνεσε πρέπει τὸ γαλανό σκοτάδι τῆς βιολέττας...

Σέ κείνον πού πόνεσε πρέπει τὰ μῦρα τοῦ δάσους τῶν πεύκων μετά τῆ βροχῆ.

... ἡ φωνή τοῦ πρᾶματευτῆ στό φτωχό δρόμο — ἡ φωνή του στόν ἥλιο πού βασιλεύει!

Ἡ φωνή του εἶν' ὁ καιρὸς πού μᾶς χτύπησε.

Ὁ τρόπος αὐτός, ν' ἀντικρούζει κανεὶς τῆ φήση, εἶναι βαθύτατος, συντείνει δὲ στήν ἔκφραση πολυσύνθετων αἰσθηματικῶν ἀποχρώσεων, καί στήν παρουσίαση ἀπόκρυφων σχέσεων ψυχῆς καί πραγμάτων.

Ὁ κ. Παπαντωνίου ἔχει τήν ιδιότητα ἐκείνη πού τὸν κάνει ἰκανὸ νά βλέπει ὄχι μόνο τῆ μορφή τῶν πραγμάτων πού τὸν περιτριγυρίζουν, ἀλλὰ κάτι τι τὸ ἀυλότερο καί προβληματικότερο σ' αὐτά: τὴν ψυχή τους. Ἐνα κυπαρίσσι μπορεῖ, γι' αὐτόν, νά προσεύχεται τὴν ὥρα τῶν δειλινῶν, καί τὰ νερά πού κυλᾶνε σιγανότατα στό σκοτάδι μπορεῖ νά τ' ἀκίνητῃ ξαφνικά ἡ ἐπίγνωση τοῦ μάταιου τοῦ δρόμου καί τῆς ὁρμῆς...

Ἐκεῖνο ὅμως πού θά σταματήσει περισσότερο τὴν σύντομην αὐτὴν ἀνάλυσή μας εἶναι ἡ βαθειά του μυστικιστικὴ διάθεση. Στὴ λογοτεχνία μας, δέν εἶναι βέβαια ὁ μόνος πού ἄφισε τὴν ψυχή του νά κηγήσει τὸ ἀφηρημένο, ἀλλὰ κανεὶς ἄλλος ὅπως αὐτὸς δέν ἀντελήφθηκε τὸν κόσμο σὰ μιάν ἀλληγορία, καί κανεὶς ἄλλος δέν παράφρασε τόσο πιστά, τόσο συγγενικά τῆ σκέψη τοῦ Ἀμιελ μέ φράσεις ὅπως αὐτές:

Βυθίσου γιὰ πολὺν καιρὸ στόν ἑαυτό σου. Σιωπὴ — σιωπὴ.
.....

Ἔ! ἀπάνου ἀπὸ τῆ χρυσὴ πεδιάδα, τοῦτο τὸ πρῶτῆ τῆς Κυριακῆς, ἄκουσε, σκυφτὴ, τὸν ἦχο πού σέ κρίνει! Γύρισε πίσω.

Ποῦ ν' ἀποδώσουμε τὸ βαθύ, τὸν παθολογικὸν αὐτὸ

μυστικισμό του: Στὴν κληρονομικότητα ἢ στὴν μαγία τῆς αὐτοαναλύσεως; Νὰ εἶναι ἄραγε ἡ Βυζαντινὴ θρησκοληψία πού βαραίνει ἀκόμη τὰ κύτταρά του ἢ μήπως ἡ γνώση, ἡ ὑπερτροφία τῆς γνώσεως, πού φέρνει συχνά τὴν ἐπίγνωση τῆς ματαιότητος τῆς προσπάθειας καί τῆς δράσεως, εἶν' ἐκείνη πού τὸν ἀνάγκασε, κρατῶντας τὸν στό περιθώριο τῆς ζωῆς, νά στραφεῖ πρὸς τὴ θρησκεία πού ὑπόσχεται τὸ φῶς ἐνὸς ἄλλου κόσμου, τὸ φῶς πού χύνεται στὰ πεύκα τὴν ὥρα τῶν δειλινῶν;

Ἀναγκαστικά ὀφείλουμε ν' ἀποδώσουμε τὴ μυστικιστικὴ του διάθεση στήν κληρονομικότητα, γιατί ἡ ἀνάλυση εἶναι μιὰ διάθεση μᾶλλον ἐμφυτῆ καί πολὺ σπανίως ἐπίκτητη.

Ὁ Βυζαντινισμὸς ἔχει ἀφίσει στὴ ρομεικὴ ψυχὴ ἴζη πού δέν μπορεῖ κανεὶς εὐκόλα νά τ' ἀγνοήσει. Δυνατὸν ἡ πίστη νά μὴν εἶναι τόσο δυνατὴ σήμερα ὅπως ἄλλοτε, δέν μποροῦμε ὅμως ν' ἀρνηθοῦμε ὅτι ἡ ἐκκλησία, οἱ ψαλμοί, οἱ πολυέλαιοι καί τὰ λιθάνια, εἶναι τὰ συνθήματα πού τῆς ἔξυπνοῦν συνεχῶς ἕναν μυστικισμό πού δέν πρόφθασε νά κοιμηθεῖ μέσα τῆς ἀκόμῃ. Ξέρομε ἀνθρώπους πού ἔχουν τραφεῖ μέ τὸ σκεπτικισμό καί τὴν ἀρνητικὴν εἰρωνία κι ὅμως δέν μποροῦν νά μὴν αἰσθάνονται κατάνυξη μέσα στὶς μεγαλόπρεπες κ' ὑποβλητικὲς λειτουργίες τῆς ἐκκλησίας μας.

Ὁ κ. Παπαντωνίου εἶναι ἕνας νεο-βυζαντινός. Αἰσθάνεται ἕναν ψαλμὸ ὅπως ἕνας ἄλλος αἰσθάνεται τὸ ἀγέροχο σπᾶσιμο τῶν λαμπρῶν κυμάτων τῆς τρικυμίας. Μαντεύει τὸ ὑπερούσιο φῶς ἀφίνοντας νά χάνεται τὸ βλέμμα του μέσα στὰ κρύσταλλα τῶν πολυελαίων. Τοῦ ἐλαφρώνει τὴν ψυχὴ μιὰ προσευχὴ καί νοιώθει μιὰ μεταρσίωση ἀφίνοντας τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του μέσα στὴν πράσινη καί βαθνικόκινη ὑγρότητα τῶν γυαλιῶν τῶν ἀσημένιων καντυλιῶν, πού κρέμονται σὰν ἄγγελοι κάτω ἀπτὶς καμπύλες τῶν σταυροθολίων.

Ὅλοι του οἱ «Ρυθμοί», εἶναι ποτισμένοι ἴσαμε τὰ τρίσθαθα τῆς οὐσίας τους, ἀπὸ τὸ μυστικιστικὸ του αὐτὸ πνεῦμα. Ὡς κι αὐτὲς ἀκόμη οἱ φράσεις τους ἀκολουθοῦν τὸν πένθιμο ρυθμὸ καί τύπο τῶν Βυζαντινῶν τροπαριῶν, τὶς ἐμψυχώνει δὲ τὸ πνεῦμα τῆς ματαιότητος πού ἐμψυχώνει καί τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαυὶδ.

Ἄλλ' ὁ πένθιμος καί μονότονος μυστικισμὸς τοῦ κ. Παπαντωνίου, δέν εἶναι μιὰ διάθεση μόνον. Μπορεῖ κανεὶς

νά πεῖ πῶς εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια του ἢ σκέψη. Ὅ,τι βλέπει τὸ βλέπει μὲ τὴ βοήθεια ἐκείνου μόνο. Τὸ ὄρατὸ δὲν τὸν σταματᾷ παρά πρόσκαιρα. Τὰ μάτια του κνηγοῦν ἐκείνο πού δὲν φαίνεται κι ὅλα του τὰ συναισθήματα γεννιοῦνται στὸ πρῶτο ἀντίκρουσμα τοῦ ἀφηρημένου. Ὅλη του ἡ σκέψη μοιάζει μιὰ προσεχη πού μοναδικὸς της σκοπὸς εἶναι νὰ φτάσει τὴν ἀυλότητα. Ἡ σκέψη του δὲν ἔχει τὴν εἰρωνία τῆς ἐπιγνώσεως. Ἐάν τὴν ἐδηλητηρίασε ἡ γνώση, λάμπει γι' αὐτὴν κάπου ἄλλου, μακρὰ ἴσως, ἢ ἐλπίδα τοῦ ἀόρατου ἡλίου πού τὴν παρηγορεῖ καὶ τὴν βεβαιώνει.

Κύριε, στὴν κατοικία μου βροντᾷ ὁ κεραυνὸς σου. Δοξασμένο τ' ὄνομά σου στὸν αἰῶνα.

Ὁ μυστικισμὸς τοῦ κ. Παπαντωνίου εἶναι ὁ μυστικισμὸς τοῦ Ταγγόρ. Τόσον τοῦ ἐνὸς οἱ ἀτέλειες ὅσον καὶ τοῦ ἄλλου, ζητοῦν ν' ἀγγίξουν, γονατισμένες, τὴ χιμαιρικὴ τελειότητα τῶν Ἰδεῶν.

Κύριε, μοῦ ἔλειπεν ὡς τώρα τὸ δεῖγμα τῆς μεγάλης σου καλωσύνης — ἢ καταστροφή. Naί, εἶχα κάποτε χαμογελάσει — κάποτε εἶχα ἐλπίσει — κάποτε βρῆκα τὴ ζωὴ ὡραία. Εἶν' ἀλήθεια. Εἶχα κάμει ὅλες αὐτὲς τῆς ἀμαρτίας! Ἀλλά σὺ εὐδόκησες, νὰ μὲ ξυπνήσης.

Λόγια πού προδίδουν τὴν προσπάθεια μιᾶς ταπεινῆς ἐξυψώσεως. Λόγια ἐνὸς ἠθικοῦ καὶ σοφοῦ φθασίματος σὲ μιὰν ἰδανικὴν Ἰθάκη, ὅστερ' ἀπὸ τὴ μεγάλη πάλη στὸ ταξίδι τῆς ἀβεβαιότητος.

Τὸ ξεχείλισμα τοῦ κακοῦ τῆς γνώσεως, πού ἀναφέραμε ἀρχίζοντας, μεταμορφώνεται, ἀπὸ μιὰ τέτοια πίστη, σ' ἕνα σοφὸ ἀτένισμα τῆς ἀνθρώπινης πάλης, πού εἶναι μοιραῖο νὰ μένει κάποτε γυμνὴ ἀπὸ τὸ γοητευτικὸ καὶ πολύχρωμο φόρεμα τῆς πλάνης, πού ἄλλοτε μᾶς ἔριχνε στὴν ἀβεβαιότητα τῶν κυμάτων!

Τὸ χθές; — Ἐνα σύνολο ἀπὸ δοκιμασίες, πόνους, χαρές, παθήματα, προδοσίες, ἀγάπες, θύελλες, συγκρούσεις, προσπάθειες, λύπες — λουλούδια στὸν κήπο τῆς γνώσεως, πείρες τῆς ψυχῆς.

Τὸ σήμερον; — Μιὰ στωικὴ ἐγκαρτέρηση, μιὰ ἀναπόληση τῶν περασμένων τρικυμιῶν πού δυναμώνει τὴν ψυχὴ στὸ σκοπὸ τῆς ν' ἀγγίξει τὴν τελειότητα τοῦ ὑπέρατου, ὄντος, μακρὰ ἀπὸ κάθε γογγυσμὸ καὶ κάθε εἰρωνία

ἔχοντας παραδεχτεῖ τελικὰ ὡς μέσον καθάρσεως τ' ἀμέτρητα χτυπήματα τῆς Μοῦρας.

Οἱ «Πεζοὶ Ρυθμοὶ» εἶναι μιὰ προσφορά ἐξαγνίσεως γεμάτη ἐπίγνωση καὶ ὑποταγὴ συγχρόνως. Ἡ σπαταλημένη ζωτικότητα τοῦ ποιητῆ μέσα στὸ Χθές, πού διάθεκε σὰν ἕνας διαρκῆς πόθος ἐκπληρώσεως τοῦ ἀνεκπλήρωτου, δὲν ἐπαναστατεῖ σήμερον, ἀφοῦ ἀγαπάει ν' ἀναγνωρίζει τὸν πόνο σὰν τὴν ὑπέροχη δικαιοσύνη μέσα στὴν πολὺ ἀνθρώπινη ζωὴ μας.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ μᾶς δείχνει ἕναν ἀνθρώπο τελειωμένο, ἀραγμένο κι ἀδρανῆ, ἀπὸ σοφία, σὰν τοὺς θεοὺς τῶν Ἰνδιῶν.

✱

Ἄλλ' ἕνα βιβλίον σὰν τοὺς «Πεζοὺς Ρυθμοὺς» δὲν εἶναι πάντοτε συμπαθητικὸ. Ἡ οὐσία του ἀπευθύνεται κυρίως σὲ ὀρισμένες ἰδιοσυγκρασίες φρασμένες σ' ἕνα σημεῖο σοφῆς ἀδράνειας. Ἐξαφνα, τὸ πολὺ πένθιμο πνεῦμα του, καὶ ἡ πολὺ θανατερὴ του διάθεση διαθέτουν τὴν ψυχὴ μας ἐναντίο του. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι πολλοὶ θ' ἀποφεύγουν τὸ συχνὸ διάβασμά του ὅπως ἀποφεύγουν ἕνα πιοτὸ πολὺ, πολὺ πικρὸ. Ὁ καθένας μας ἄλλως τε προτιμᾷ ἕνα πιοτὸ πού δὲν τὸν πειράζει, οἱ δὲ «Πεζοὶ Ρυθμοὶ», ὄχι μόνον πειράζουν, μὰ συχνότατα δηλητηριάζουν μὲ τὸ δηλητήριον τῆς ματαιότητος, ὅπως οἱ νεκρώσιμοι ψαλμοὶ καὶ τὰ μακάβρια ἐκεῖνα ἐμβατήρια πού ὑψώνονται σὰν λέξεις περιφρονήσεως πρὸς τὴν ἀνέσπερη δόξα τῶν ἡλίων!

Ἡ οὐσία καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ γεμίζει τὴν ψυχὴ μὲ μιὰ πένθιμη θλίψη, μιὰ θλίψη πού μπλαίνει μέσα μας σὰν κλέφτης τῆς εὐτυχισμένης μας πλάνης! Οἱ φράσεις του, οἱ σκέψεις του οἱ ἴδιες, ἐμψυχωμένες ἀπὸ ἕνα ρυθμὸ μονότονο, σχεδὸν τροπαρικὸ, κουράζουν τὴν ψυχὴ πού μεθαίει μὲ τὸ θαῦμα τῆς γήινης ἐμορφιάς. Ἡ μεταφυσικότητά του, τὴ σέρνει ἔξω ἀπὸ τὸ ὄνειρον τῆς πλαστικότητος καὶ τῆς ἀφαιρεῖ τὴν ἰδέα τοῦ πεπερασμένου. Ἡ ρομῆικη ψυχὴ μὲ ὅλον τὸν κληρονομικὸ τῆς βυζαντινισμοῦ ἀντιδρᾷ ἀθρόμητα σὲ μιὰ παρόμοια μεταφυσικότητα γιὰ εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ἢ ψυχὴ πού ἔφερε τοὺς θεοὺς ἐδῶ κάτω στὴ γῆ, κ' ἐτραγοῦδῆσε τὸ φῶς, πεθαίνοντας....

Ἡ σκέψη τοῦ κ. Παπαντωνίου δὲν ἀντιδρᾷ καθόλου στὸ

μουσικισμό της. Δέν είναι πλαστική, έχει μάλλον μουσικές αναλογίες και τάσεις: χάνεται μέσα στον ουρανό αναζητώντας το μουσικό της ύψος ή ηχος. Τέλος ο κ. Παπαντωνίου, στο σκαλισμένο θυμιατήρι της τέχνης του, αντί να ρίχνει τ' αρωματικά εκείνα ξύλα που ξυπνοῦν τις επιθυμίες, σπαταλά τὸ λιβάνι τοῦ χριστιανισμοῦ πὸν μᾶς θυμίζει διαρκῶς τὸ θάνατο. Ἡ μουσικοπάθεια τοῦ βιβλίου αὐτοῦ είναι θανατερή, ἐπικίνδυνη καὶ κουραστική. Κ' εἶναι ὁ μουσικισμὸς αὐτὸς ἢ μόνη αἰτία πὸν ὅταν ξαναδιαβάσαμε τοὺς «Πεζοὺς Ρυθμοὺς» σκεφθήκαμε νὰ τοὺς κρίνουμε.

✱

Τὶ νὰ εἶναι κείνο ὅμως πὸν μᾶς ἐνθουσίασε τὴν πρώτη φορά; Τίποτ' ἄλλο παρὰ ἡ ποίηση τοῦ βιβλίου αὐτοῦ καὶ τὸ θαυμάσιον ὕψος του. Ὁ κ. Παπαντωνίου δέν εἶναι μόνο ἕνας ποιητὴς ἀποχρώσεων μὰ κ' ἕνας λογοτέχνης λιγόλογος καὶ μετρημένος ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες πὸν ἔχουν ἐξελιγμένο στὸν ὑπέρτατο βαθμὸ τὸ σεβασμὸ τῆς τέχνης.

Ὅταν διαβάσει κανεὶς τοὺς «Πεζοὺς Ρυθμοὺς» του θαυμάζει, ὅτι τὸ πιὸ ἁρμονικὸ καὶ τεχνικῶς ἄριστο ἔχει γραφῆ ὡς πρόζα. Εἰκόνα, ρυθμὸς, συνδιαζόμενα μὲ τὸ ἀπαράμιλλο γύρισμα τῆς φράσεως ἀποτελοῦν σύνολο ὡραιότητας ὑποδειγματικῆς. Ἡ φράση του δέν εἶναι εὐκόλη. Ἐχτός πὸν εἶναι ποτισμένη ἀπὸ τὴν πολυτιμότερη ὡραιότητα, εἶναι πλούσια σὲ μεταφορὲς καὶ συναισθηματικὲς ἀποχρώσεις μιᾶς βαθειᾶ πολιτισμένης ψυχῆς. Ἀμέτρητες πείρες, πείρες συγκινήσεων, πείρες πόνων, πείρες ἀτενισμάτων τοῦ ὡραίου, πείρες πρόσκαιρων θανάτων πᾶλλον συνδιασμένες κάτω ἀπὸ μιᾶ φράση ποῦζει ἀποκρυσταλλωθεὶ στὴν ἀριστιότερα μορφή της. Ὅτι χάνει τὸ βιβλίο αὐτὸ ἀπὸ τὸ μουσικισμό του τὸ κερδίζει ἀπὸ τὸ ὕψος του. Τέτοια εὐσυνειδησία στὴν ἐπεξεργασία τῆς μορφῆς πολ' σπάνια συναντᾶ κανεὶς μέσα στὴ λογοτεχνία μας, ἢ ὁποία προτιμᾷ νὰ εὐκολογραφεὶ ὅταν δέν μπορεῖ νὰ δημοσιογραφεῖ τὸ κάθε τί.

Δέν ξέρουμε τί θὰ κερδίσουν οἱ λογοτέχνες μας ἀπὸ τὸ διάβασμα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, μήτε πάλι ξέρουμε ἂν θὰ καταδεχοῦν νὰ τὸ προσέξουν ἢ ὄχι. Πάντως ὅμως μιᾶ εἶναι ἡ πραγματικὴ μας ἐπιθυμία: Ἡ θέλαμε, οἱ «Πεζοὶ ρυθμοὶ» νὰ σταθοῦν ὡς ὑπόδειγμα ὕψους στὴ σειράν ἐκείνη τῶν νέων καὶ παλαιῶν παραχαραχτῶν τῆς τέχνης μας, ὅ-ως

εἶναι ὁ κ. Παρορίτης ἔξαφνα, ὁ γνωστὸς σοσιαλιστὴς-μυθιστοριογράφος, σοσιαλιστὴς-κριτικός, σοσιαλιστὴς-διηγηματογράφος καὶ σοσιαλιστὴς δημοτικιστὴς!

Πολλοὶ πὸν ζητᾶν ἀπὸ κάθε ἔργο καινούργιες ἀντιλήψεις ζωῆς καὶ νέες συνταγὲς θεραπείας τῆς δυστυχισμένης ἀνθρωπότητας δέν θὰ βοοῦν βέβαια τέτοια πράγματα στοὺς «Πεζοὺς Ρυθμοὺς». Τὸ βιβλίο τοῦ κ. Παπαντωνίου εἶναι τὸ ὑποκειμενικὸ παρουσίασμα μιᾶς ψυχῆς πονεμένης. Εἶναι προσευχὴ καὶ κάθε προσευχὴ εἶναι μιᾶ ἔμφυτη τάση στιγμιαίας ἀπολυτρόσεως. Ἄν κάθε προσευχὴ μπορεῖ νὰ ὀνομασθεῖ κοινοτυπία, τότε καὶ οἱ πρόζες τοῦ κ. Παπαντωνίου εἶναι κοινοτυπία. Ἄλλ' εἶναι προτιμότερο τέτοιου εἴδους κοινοτυπίες πὸν τοὺς δίνει πάντοτε κάτι τὶ τὸ νέο ὁ διαρκῶς νέος πόνος τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὰ ἔργα ἐκεῖνα πὸν γεννιοῦνται μὲ μόνο σκοπὸ νὰ συμβαδίσουν μὲ τὴ μόδα. Ἐνα γονάτισμα εἰλικρινὲς εἶναι χίλιες φορὲς προτιμότερο ἀπὸ μίαν ὑποπτη ἐπίδειξη ἐπαναστατικότητας.

Ἐντούτοις τὸ βιβλίο τοῦ κ. Παπαντωνίου φέρνει καὶ κάποια θεραπεία στὸν ἀνθρώπινο πόνος. Ἐξαφνα σ' ὅλους ἐκείνους πὸν παριγοριοῦνται μὲ τὴν ἀτένιση τοῦ ὡραίου, προσφέρει τὴν ἐκλεκτὴν ὡραιότητα του, σ' ἐκείνους πάλι πὸν ἔχουν ἀνάγκη ἠθικῆς παρηγορίας, ἀνοίγει τὸ μουσικόπαθο δρόμο πὸν ὀδηγεῖ πρὸς τὴν θεότητα.

Τ. ΜΑΛΛΑΝΟΣ

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Ἄγάπη μου, δὲν ἔρχεται κανένα
ποίημ' ἀπόψε, στή θολή ματιά μου
ὄνειρο θεϊκὸ νὰ δείξῃ ἔσένα.

Κάθουμαι στή φτωχὴ τὴν κάμαρά μου
μὲ τὸ σκοτάδι, — ἡ λάμπα μου ἔχει σβύσει —
καὶ συλλογιέμαι τὴν κακομοιριά μου...

Ἡ Ἐμπνευση ἂν ἔρχόταν, καθὼς βρύση
τὸ τραγούδι θ' ἀνάβλυζεν ἐντὸς μου,
κι ὅλα τὰ γύρω θ' ἄχ' ἔξωραΐση.

Σὰ σὲ μαγεία κι ὁ μαῦρος στοχασμὸς μου
θ' ἀνάβλεπε τὸ φῶς, σ' ἥλιους κι ἀστερία
φανασιμογορικοῦ κ' ἐκπαγλοῦ κόσμου!

...Ἄλί! τώρα σταυρώνω τὰ δύο χέρια
καὶ μένω σιωπηλός, σὰν ἔρμο σπίτι
ποῦ χελιδόνια δὲ γνωρίζει ταίρια.

Καὶ σὰ μικρὸ παιδάκι, — ἅπ' τὸ μαγνήτη
τῶν ματιῶν τῆς μητέρας γοητεμένο
λαγοκοιμᾶται στή θερμὴ του κοίτη·

Ἄν μακροννήῃ ἡ μητέρ' ἀλαλιασμένο
πετιέται ὀρθὸ καὶ σκούζει ἀπελπισμένα, —
Ξεσπάζει ἡ ἀδυναμία μου, καὶ μένω

χωρὶς ἐγωϊσμὸ νὰ κλαίω γιὰ σένα.

ΓΛΑΥΚΟΣ ΑΛΙΘΕΡΣΗΣ

ΚΑΤΑΝΥΞΗ

— Μάγισσα, ἀγριόχαρη, σταχτεροφόρα μέρα,
ποῦ μοῦ τραβᾷς τὴ σκέψη μὲς στὴν παρθένα τούτη σφαῖρα;..
Σὰν νὰ σᾶς βροῖσκω πιὸ γλυκοὺς ἄχαροι λογισμοί,
μιὰ μυστικὴχη ἔμπνεύτρα μὲ σέρνει σὲ σᾶς μουσική.

Στὴ στγνή μου μονοτόνια ὄαση δμίγλη σύ,
πάω' με κι' ὄνειρολίχνισέ με δὸς μου τῆς λήθης τὸ κρασί.
— Κι' ὦ χίμαιρες θὰ σᾶς δεχτῶ σὰν Ἡδονίδες
στὸ νευροπυρωμένο εἶναι μου, δροσοσταλίδες.

Σὰ Μάγος μὲ συνοδευτὴ τῆς φαντασίας τὸ ἄτι,
γιὰ τὴν Καινούργια Γέννηση παίρνω τὸ μονοπάτι.
...Χαλασμός: τοῦ νέου Στοιχειοῦ ὁ ἐρχομὸς δοξολογιέται.

Θὰ σουφρωθῶ ὅσο μπορῶ, ἄσκιρτα ν' ἀντυκρίσω
τὸ φῶς ποῦ μέσ' ἀπὸ τὴ θολοσύνη θ' ἀναδυέται
— Στιγμή! ποῦ προμηθεΐκια πνοὴ θὰ συγκρατήσω.

ΣΦΙΓΓΑ

— Γρηγόρεψε τὸ βῆμα σου πάνω στὴν ἀμμουδιά·
ὁ ἥλιος τὸ στερνὸ φιλὶ στὴ γῆ σου τώρα δίνει,
κι' ἔρχεται πίσω ἀνάστερη καὶ γοτερὴ βραδιά.
Στὴν ἔρημο ποῦ βρέθηγες τέτια ὥρα, τί νὰ γίνεῃ;

Δωπέρα ποῦ βραδιάστηκες ἀλί σου, τρισαλί σου!
θέλεις δὲ θὲς θὰ κοιμηθεῖς σ' αὐτὴ τὴ μέγαιρα κοντά,
καὶ θὰ δεχτεῖς τὸ χνότο της, θὰ σφίξει τὸ κορμί σου,
κι' ἀκόμη, ἂν τὴν ἀγαπᾷς θὰ σὲ ρωτᾷ εἰρωνικά.

Χρόνια σὰ νᾶμενες ἐδῶ: ἡ νύχτα τούτη δὲν περνᾷ!
Μὲ ματωμένο πρόσωπο κοίταξε τὸ φεγγάρι
ἐπρόβαλε κεικάτω, λὲς καὶ τὸ θάνατο κερνᾷ.

Εὐτύχημα σὰ στήθια της ὁ ὕπνος ἂν σὲ πάρει·
στ' ὄνειρο σου τουλάχιστο αὐτὰ ποῦ πόθησες θὰ δεῖς,
ἀφοῦ δῶ ποῦ βραδιάστηκες δὲ θὰ ξημερωθεῖς.

ΦΑΙΔΡΑ

Ὕπνος δὲ σοῦρχεται πόψε: τί νύχτα βαριά
στοῦ ἀσπρογένῃ μονάρχη τὸ πλάι!
τὸ ὄριμο σου στήθος σπαρταράει
γιὰ τὴν παρθένα τοῦ ἔφηβου ἀγκαλιά.

Σὲ ματώνουν τοῦ πόθου οἱ σπιρουινιές,
σὲ ματώνουν τῆς μοίρας οἱ ἄλυσίδες.
Θεοὶ δολεροί, θεοὶ σταυρωτῆδες
τῆς νιότης σου ζήλεψαν τὶς ὠμορφιές.

Λαχανιασμένη καὶ χλωμὴ σὲ βρίσκει
μέσ στὸ πυρὸ δειλὴ ἢ λαύρα πεθυμιά,
ἢ νιότη σου πάει καὶ μαρανίσκει
σὰν τὴν ἀπότιστῃ τὴ γαρουφαλιά.
Μιὰ στιγμὴ τὰ γόνατά πιά δὲ σὲ βαστοῦνε,
ἐνῶ θεοὶ καὶ Σάτυροι στριγγὰ γελοῦνε.

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΛΗΝΟΣ

CH. BAUDELAIRE

Πῶς θὰ φερθεῖς ἀπόψε φτωχὴ ψυχὴ θλιμμένη

Πῶς θὰ φερθεῖς ἀπόψε, φτωχὴ ψυχὴ θλιμμένη,
Πῶς θὰ φερθεῖς, καρδιά μου, καρδιά μου μαραμμένη πιά,
Στὴ μορφονιά κι' ὑπέροκλη καὶ πολυαγαπημένη,
Ποῦ ἡ θεία της ματιὰ σ' ἀναρριπίζει ξάφνου τὴ φωτιά;

Nous mettrons notre orgueil à chanter ses louanges
Πάλι θὰ ἐξυμνήσουμε τὰ τόσα της καλά,
Εἶναι γλυκὴ νὰ νιώθουμε, πῶς σκλάβους μᾶς κρατοῦν τὰ
κάλλη.

Ἐσάρκα της ἡ αἰθέρια σκορπᾷ ἀγγελικὴ εὐωδιά,
Καὶ τὸ μάτι της μ' ἔνδυμα φωτὸς μᾶς περιβάλλει

Μὲς στῆς νυχτὸς τὰ θάθη καὶ μὲς στὴ μοναξιά,
Καὶ μὲς στοὺς δρόμους μὲ τὴν ἀνακατωσιά,
Τὸ φάσμα της σὰ σπύθα χορεύει στὸν ἄερα.

Καμιὰ φορὰ μιλάει καὶ λέει προσταχτικά:
«Εἶμ' ὠμορφὴ καὶ μ' ἀγαπᾷς, ἂν ἀγαπᾷς τὴν Ὁμορφιά.
Εἶμαι ὁ φύλαξ—Ἄγγελος, ἢ Μοῦσα κ' ἢ Θεομητέρα.»

Μετάφραση Κ. Γ.

ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΖΩΝΤΑΝΟΙ

Σκοτάδι!

Μαύρα σύννεφα τρέχουν γοργά στον αέρα, περνοῦν γλήγωρα τὸν οὐρίζοντα σβουρίζουν, σβουρίζουν σὰν μεγάλες μάζες καπνοῦ καὶ χάνονται.

Σκοτάδι!

Ὁ οὐρανὸς εἶναι ἀνέκφραστα μαῦρος μὲ τὸ πῖο βαθὺ σκοτάδι.

Πέρα ἀκούγεται τὸ νερὸ τῆς βροχῆς ποῦ πέφτει κἀνοντας θόρυβο σὰν νὰ πέφτει καταράχτης.

Βρέχει!

Βρέχει σὰν νὰ τρέχουν ὅλοι οἱ ποταμοὶ τοῦ κόσμου, σὰν ν' ἀνέβηκε ἡ θάλασσα ἀπάνω στὸν οὐρανὸ στροβιλιζοντας κι' ἀπ' ἐκεῖ ψηλά ἀπὸ τὸ ἄπειρο, ἀπ' ἐκεῖ ποῦ κανένας δὲν μπορεῖ νὰ δεῖ, πέφτει ὅλ' ἡ θάλασσα μελανή, μαύρη, ἀγοριεμένη.

Λάμπει!

Φωτιᾶς πελώριες στὸ βάθος τοῦ σκοτεινοῦ οὐρίζοντα σὰν νὰ πυροπολιέται δλόκληρο δάσος. Τοῦφες καπνοῦ ἀνεβαίνουν, ἀνεβαίνουν καὶ μαυρίζουν τὸν οὐρανὸ. Τοῦφες καπνοῦ σβουροῦνε, σβουροῦνε κἀμμουν μεγάλες σφαῖρες, μεγάλους ὄγκους ποῦ ξεψυχοῦνε στὸ ἄπειρο. Ἐπειτα ἀπ' τὸ ξεψύχισμά τους πέφτει βροχή.

Καὶ μέσα στὴ μαυρίλα τῆς νυχτιᾶς, γιατί εἶναι ἡ μεγάλη νύχτα, ἡ νύχτα τῆς μεγάλης καταστροφῆς, ἡ νύχτα ποῦ τὴν δηγοῦνται χρόνια καὶ καιροῦς, ποῦ τὴν ἀναφέρουνε ὅλα τὰ βιβλία τοῦ κόσμου, ξεσποῦνε ἀστροπελέκια.

Σκοτάδι!

Βρέχει!

Λάμπει!

Καὶ τὴν λάμψη τὴν πελώρια αὐτὴ ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ φανταστεῖ νοῦς ἀνθρώπου, τὴ λάμψη ποῦ εἶναι ἀσύγκριτη τὴν ἀκολουθοῦν ἀπὸ πίσω σὰ μύρια κανόνια—μὰ τί λέω κανό-

νια; — σὰν φωνὲς ὅλων ὅσοι πεθάναν, πεθαίνουν καὶ θὰ πεθάνουν πάνω στὴ γῆ, ἀφότου ἡ Γῆς γεννήθηκε.

Βροντᾶ!

Ὁ οὐρανὸς ἀστράφτει, βροντᾶ, βρέχει καὶ σκεπασμένος μὲ μαύρα σύννεφα πενθεῖ. Μὰ ἀλήθεια πενθεῖ; Ὡς τόσο οἱ καπνοὶ ἀνεβαίνουνε, ἀνεβαίνουνε ὅλο, οἱ λάμπες γίνονται συχνότερες λάμπες, κι' ἔτσι φτάνει μιὰ στιγμή....

Μιὰ στιγμή!

Μιὰ στιγμή ποῦ ὁ οὐρανὸς εἶναι φωτισμένος καὶ σκοτεινός, εἶναι φωτισμένος ἀσύγκριτα μὲ λάμπες πελώριες κι' εἶναι σκοτεινός μὲ τὸ πῖο μαῦρο χροῦμα ποῦ μπορεῖ νὰ φανταστεῖ ἡ φαντασία τοῦ ἀνθρώπου!

Μιὰ στιγμή!

Καὶ τὸ μπουμπούνισμα αὐτό, τὸ μπουμπούνισμα ποῦ αἰώνια δυναμώνει, καταλήγει σὲ μιὰ μεγάλη ἡσυχία, μὰ ποῦ εἶνε ἀληθινὸ μάζωμα ὅλων τῶν ἤχων ποῦ μποροῦν νὰ ὑπάρξουν μαζί!

Τὰ σύννεφα σβουροῦν! Σβουροῦν, σβουροῦν σὰ μεγάλοι τροχοί, σὰν τροχοὶ ποῦ εἶναι ὑπερβολή, σὰν τροχοὶ γιγαντέιοι..

Καὶ βλέποντας αὐτοὺς τοὺς τροχοὺς φοβάσαι.....

Μὰ ὁ φόβος σου εἶναι μάταιος... Ὁ φόβος σου εἶναι χαρά... Χαρά; Ἡ φόβος;

Ποιὸ ἀπ' τὰ δύο;

Φόβος ἢ Χαρά;

Σβουροῦν, στροβιλίζουν, σβουροῦν, στροβιλίζουν καὶ πηγαινέουν γλήγωρα, ὅσο μπορεῖ νὰ φανταστεῖ ἡ φαντασία τοῦ ἀνθρώπου στὴ μιὰ ἄκρη τοῦ ἀπείρου καὶ ἔστερα στρέφουν. Ὁχι! Ἐρχονται, ἔρχονται ἀπὸ μακρὰ, ἔρχονται, ἔρχονται!

Πλησιάζουν!

Γίνονται μεγάλοι, γίνονται μεγαλύτεροι, μεγαλώνουν, εἶναι βουνά, εἶναι ἀφάνταστοι!

Κι' οἱ τροχοὶ αὐτοί, οἱ ἀφάνταστοι, εἶναι τοῦφες, τοῦφες καπνοῦ, μαύρου, μαύρου, πίσας μὲ στάχτη σκοτεινὴ ὅσο δὲν μπορεῖ νὰ φανταστεῖ κανένας. Καὶ τὸ σκοτάδι τους, λές, εἶναι τόσο σκοτεινὸ, εἶναι τόσο μελανό, τόσο μαῦρο, τόσο ἔρεβῶδες, ποῦ, νομίζεις, γιὰ μιὰ στιγμή, πὼς εἶναι ἄσπρο φῶς, ἓνα φῶς, ἓνα φῶς ποῦ ἀπλώνεται τριγύρω!

Ἀπλώνεται τριγύρω καὶ ἐνώνεται τὸ φῶς αὐτὸ τοῦ σκοταδιοῦ, μὲ τὸ φῶς τῶν λάμπων, μὲ τὸ φῶς τῶν ἤχων, μὲ

τὸ φῶς τοῦ θορύβου, τοῦ μπουμπουνιτοῦ πὸν κάνει τὸ νερὸ
τῆς θάλασσας πέφτοντας μὲ χίλια στόματα ἀνοιχτά, πέφ-
τοντας σὰν πολύβοος καταρράχης τοῦ σύμπαντος!...

Σκοτάδι!
Φῶς!
Λάμπες!
Βροντές!

* * *

Χορεύουνε....
Μὰ ποιοὶ εἶναι αὐτοί;
Χορεύουνε.....
Μὰ τί χορὸς εἶν' αὐτός;
"Αγριοί!
Σκελετοί!
Σκελετοί.... ἀνθρώπων, σκελετοὶ ἀνθρωποπιθήκων, σκε-
λεταὶ μαμούθ, σκελετοὶ μεγαλόσαυρων, σκελετοὶ μεγαλοθε-
ριῶν, σκελετοὶ φαλαινῶν, σκελετοὶ ἐρπετῶν.

Χορεύουνε....
"Αγριοί!
Σκελετοί!
Μὰ γιατί χορεύουνε; Κι' ὅμως χορεύουνε, χορεύουν τὸν
χορὸ τοῦ Παντός, χορεύουν τὸν αἰώνιο χορὸ, χορεύουν, χο-
ρεύουν, χορεύουν...

Κι' ὁ χορὸς τους εἶναι φρίκη!
Φρίκη;
"Όχι.
Χαρά;
"Όχι.
Φρίκη!

Χορεύουν. Καὶ χορεύοντας τὰ κόκκαλά τους συγκρούον-
ται κι' οἱ χτύποι τους εἶναι σὰν χτύποι πιάνου, σὰν χτύποι
ἄρπας ἀπὸ μεγάλου καλλιτέχνη χέρι!

Χορεύουν!
Κι' οἱ χοροὶ τους εἶναι μιὰ σειρά ἀπέραντη, μιὰ σειρά
πὸν πιάνει ὅλο τὸ ἄπειρο, μιὰ σειρά πὸν τρέχει, τρέχει, τρέ-
χει διαρκῶς μὰ πὸν ὅλο περνᾷ, περνᾷ, σὰν ἕνας μακρὸς σω-
ρὸς ἀπὸ κόκκαλα. Χορεύουν. Μὰ γιατί; Εἶναι γιορτή; "Όχι!
Ναί!

Εἶναι γιορτή, εἶνε μέρα πὸν ὅλοι οἱ νεκροὶ εἶναι ζωντα-

νοί, μέρα τῶν νεκρῶν, εἶναι μέρα τοῦ τρόμου, εἶναι μέρα
τῆς χαρᾶς, εἶναι μέρα τῆς φρίκης, εἶναι μέρα τῆς ἡδονῆς.
Χορεύουν.....

Καὶ αἰσθάνονται μιὰ ἡδονὴ ἀσύγκριτη, μιὰν ἡδονὴ ὑπερ-
κόσμια, μιὰν ἡδονὴ αἰώνια, μιὰν ἡδονὴ πὸν εἶταν ὄλο ζέ-
στα, μιὰν ἡδονὴ πὸν παγώνει τὸ σῶμα, ἀπὸ τὴν ἡδονὴ πὸν
φέρονει!

Χορεύουν.....
Σκοτάδι.
Φῶς.
Βροχή.
Λάμπες.
Βροντές.
Χορεύουν.....

ΑΛΗΤΙΣ ΖΑΙΛΗΧΑΣ

ΑΜΙΕΛ

Ἀπὸ τὰ "Φύλλα τοῦ Ἡμερολογίου,,

30 Δεκεμβρίου 1850

... Κάθε μπουμποῦκι δὲν φουντώνει παρὰ μιὰ φορὰ καὶ
τὸ κάθε λούλουδο δὲν ἔχει παρὰ τὴν δική του στιγμή τῆς
τέλειας ὁμορφιάς. Τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸν κῆπο τῆς ψυχῆς μας:
τὸ κάθε αἰσθημα ἔχει τὸ ἀνθισμένο του, νὰ ποῦμε, λεπτό,
δηλαδὴ τὴν ξεχωριστὴ στιγμή τῆς ὀριμασμένης χάρις καὶ
τῆς ὀλόφωτης βασιλείας. Τὸ κάθε ἄστρο δὲν περνᾷ παρὰ
μιὰ φορὰ τὴν νύχτα ἀπὸ τὴν γραμμὴ τοῦ μεσημβρινοῦ ἀ-
πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια μας καὶ δὲν τρεμολάμπει αὐτοῦ παρὰ
μιὰ στιγμοῦλα. Ἔτσι καὶ στὸν οὐρανὸ τῆς διανοήσεως: γιὰ
κάθε στοχασμὸ δὲν ὑπάρχει, ἂν μπορῶ νὰ τὸ πῶ, παρὰ μιὰ
ζενιθιακὴ στιγμή, ὅπου αὐτὸς μπορεῖ νὰ βασιλέψει μὴν
τὴν λάμψη του καὶ τὸ ἡγεμονικὸ του μεγαλεῖο.

Ἦ καλλιτέχνη, ὦ ἐσὺ ποιητὴ ἢ στοχαστὴ, ἄδραχνε τῆς
ιδέας καὶ τὰ αἰσθήματα σου σαυτὴ τὴν ξεχωριστὴ καὶ πε-
ραστικὴ στιγμοῦλα, γιὰ νὰ τάποδώσεις καὶ νὰ τάποθανατί-
σεις, γιὰτι ἐκεῖνο εἶναι τὸ ὑπέροστο σημεῖο τους. Πρὶν ἀπὸ
τὴν στιγμή ἐκείνη, δὲν ἔχεις ἀπ' αὐτὰ παρὰ ἀόριστα στίτσα
ἢ σκοτεινὲς προαισθήσεις: ὕστερα ἀπ' αὐτὴν δὲ θάχεις πα-

ὅα ἀστενυσμένες θύμησες ἢ ἀνήμπορες μετάνοιες· ἢ στιγμὸν ἐκείνη εἶναι τοῦ ἰδανικοῦ ἢ στιγμῆ.

3 Φεβρουαρίου 1862

Ἡ κριτικὴ γιὰ τὸν ἑαυτό μας εἶναι τὸ «διαβρωτικὸ» καθ' ἑορμῆς ρητορικῆς εἴτε λογοτεχνικῆς. Ἡ ἀνάγκη γιὰ τὴν γνώση, γυρισμένη πρὸς τὸ ἐγώ, τιμωρεῖται, καθὼς ἡ περιέργεια τῆς ἀρχαίας Ψυχῆς, μὲ τὸν χαμὸ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀντικειμένου. Ἡ δύναμη πρέπει νὰ μένει μυστήριον γιὰ τὸν ἑαυτό της· μόλις χωθεῖ στὸ δικό της τὸ μυστήριον σβύνεται. Ἡ κόπτα μὲ τὰ χρυσὰ ἀνὰ γίνεται στεῖρα μόλις θελήσει νὰ μάθει γιὰ τὴν ταῦτά της εἶναι χρυσά. Ἡ συνείδηση τοῦ συνειδητοῦ εἶναι τὸ τέρμα κάθε ἀνάληψης, ἔλεγα κάποτε· ὅμως ἡ ἀνάληψη ποῦ φτάνει ὡς τὰ ἄκρα εἶναι μοιραῖο νὰ καταφαγωθεῖ μόνη της ὅπως τὸ Αἰγυπτιακὸ φίδι. Πρέπει νὰ τῆς δώσουμε μιὰν ὕλη ἐξωτερικὴ ποῦ νὰ τὴν ζυμώσῃ καὶ νὰ τὴν διαλύσῃ, ἂν ποθοῦμε νὰ μποδίσουμε τὴν ἀποσύνθεσὴ τῆς μὲ τὴν ἐνέργεια πάνω στὸν ἑαυτό της. «Εἴμαστε καὶ πρέπει νάμαστε σκοτεινοὶ γιὰ τὸν ἑαυτό μας», ἔλεγε ὁ Γκαίτε, «γυρισμένοι πρὸς τὰ ἔξω καὶ δουλεύοντας ἀπάνω στὴν κοινωνία ποῦ μᾶς τριγυρίζει.» Τὸ καθρέφτισμα τὸ ἐξωτερικὸ μᾶς δίνει τὴν ὑγεία· ἐνῶ ἡ ἀδιάκοπη ἐσωτερικὴ ἀνάληψη (interiorisation) μᾶς φέρνει στὸ μηδενικόν. Κάλιο τὴν ζωὴ μᾶς νὰ τὴν φαρδαίνουμε, νὰ τὴν ἀπλώνουμε σὲ κύκλους ὀλοένα μεγαλυτέρους παρὰ νὰ ζητοῦμε νὰ τὴν μικραίνουμε καὶ νὰ τὴν στενεύουμε μὲ τὸ περιμάζωμα τοῦ ἑαυτοῦ μας στὴ μοναξιά. Ἡ ζέστη κοιτάζει νὰ κάνει ἕνα τόσο-δὰ σημεῖο μιὰ σφαῖρα, ἐνῶ τὸ κρῦο στενεύει τὴν σφαῖρα στὸ μέγεθος ἐνὸς ἀτόμου. Μὲ τὴν αὐτοανάλυση ἐγὼ ἐκμηδενίστηκα.

(Μόζαρτ καὶ Μπετόβεν)

17 Δεκεμβρίου 1865

Ἀπόψε τὸ βράδυ δευτέρη ἀκρόαση τῶν κουαρτέτων. Πολὺ περισσότερὴ ἐντύπωση μέκανε ἀπὸ τὴν πρώτη· τὰ διαλεγμένα ἔργα ἦταν πολὺ πρὸ ἀψηλονόητα καὶ δυνατά. Παίξαν τὸ Quatuor εἰς Re min. τοῦ Μόζαρτ καὶ τὸ Quatuor εἰς La maj. τοῦ Μπετόβεν, χωρισμένα ἀπὸ ἕνα Concerto τοῦ Σπόρ. Τὸ τελευταῖο, φανταχτερό καὶ ζωηρὸ στὸ σύνολο, ἔχει ὁρμὴ στὸ allegro, αἰσθαντικότη στὸ adagio καὶ χάρις στὸ finale· ὡστόσο δὲν ξεσκαπάζει παρὰ ἕνα ταλέντο ὁμοιοφρὸ σὲ μιὰ μέτρια ψυχῆ. Τάλλα δυὸ σὲ φέρνουν σὲ παρὰ μὲ

τὴν μεγαλοφυΐα καὶ φανερόνουν δυὸ μεγάλες ψυχές.

Ὁ Μόζαρτ εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ λευτεριά, ὁ Μπετόβεν ὁ παντοδύναμος ἐνθουσιασμός. Γιαυτό, ὁ πρῶτος μᾶς λυτρώνει ἐνῶ ὁ ἄλλος μᾶς τραβάει μακριὰ ἀπ' τὸν ἑαυτό μας. Δὲν πιστεύω νὰ ἐνοιώσω πρὸ καθάρια καὶ μὲ πιότερη ἔνταση ἀπὸ σήμερον τὴν διαφορὰ τῶν δυὸ αὐτῶν δασκάλων. Κι' οἱ δυὸ ἠθικὲς τους ὑπάρξεις ξανοίγονταν μπροστὰ στὴν ματιὰ μου ὀλοκάθαρως καὶ μοῦ φαίνονταν πῶς διάβαζα μέσα τους, ὡς τὰ ὀλόβαθα.

Τοῦ Μόζαρτ τὸ ἔργο, ποτισμένο ὅλο ἀπὸ πνεῦμα καὶ σκέψη, μᾶς λείπει ἕνα πρόβλημα ποῦ ἔχει πρὸς τὴν ἀνακάλυψη τῆς ἰσορροπίας μεταξὺ τάσης καὶ δύναμης, τὸ βασίλειο τῆς χάρις ποῦ εἶναι πλείριος κάτοχος τοῦ ἑαυτοῦ της, τὴν παγκόσμιαν ἀρμονία καὶ τὴν τέλεια ἔνωση.

Τὸ Quatuor μᾶς ἀνιστορεῖ μιὰ μέρα σὲ μιὰν ἀπὸ τῆς ἀττικῆς ἐκείνης ψυχῆς, ποῦ ἀπὸ πρὶν δραματίζονται τὴν γαλήνη τῶν Ἡλυσίων. Ἡ πρώτη σκηνὴ εἶναι μιὰ κουβέντα χαριτωμένη, ἀπὸ κείνες τοῦ Σωκράτη στῆς ὀχτιῆς ἐνὸς Ἰλισσοῦ· χαρακτηριστικὸ τῆς εἶναι ἡ ἐξαισία οἰκειότητα στὸν τόνο μὲ τὸ λεπτὸ μειδίαμα καὶ τὴν χαρούμενη φράση. Ἡ δευτέρη σκηνὴ εἶναι τρομαχτικὰ παθητικὴ: Πάνω στὸ γλαυκὸ τοῦ ἐλληνικοῦ ἐκείνου οὐρανοῦ ἕνα σύννεφο γλυστράει. Μιὰ θύελλα, ἀπὸ κείνες ποῦ ἡ Ζωὴ ἀναπόφευγα φέρνει καὶ αὐτὲς ἀκόμα τῆς μεγάλης καρδιῆς ποῦ ἐχτιμιοῦνται καὶ ἀγαπιοῦνται, ἦρτε νὰ χαλάσει τὴν ἀρμονία κείνη. Ποιὰ ἡ αἰτία; Μιὰ παρεξήγηση μήπως, μιὰ παραμέληση; Κανεὶς δὲν τὸ ξέρει, ὡστόσο ἐκείνη ξεσπάει. Τὸ Andante τῆς εἶναι μιὰ σκηνὴ ἀπὸ μάλλωμα καὶ παράπονο, ἀλλὰ τέτοια ποῦ μονάχα σὲ ἀθάνατους μπορεῖ νὰ γίνει. Τί ὕψος στὸ παράπονο, τί συγγίνηση κρατυμένη καὶ τί μαλακία εὐγένεια στὸ μάλλωμα! Ἡ φωνὴ τρέμει καὶ σοβαρεῖται, μὰ ὡστόσο μένει ἀξιοπρεπὴ στοργικιά. Τὸ σύννεφο γύρισε πέρασε, ξανάρτεν ὁ ἥλιος, ἡ ἐξήγηση ἐγένετο, ἡ ἀδελφωση γύρισε πάλι. Ἡ τρίτη σκηνὴ μᾶς μιλάει γιὰ τὴν χαρὰ τῆς ψυχῆς ποῦ φιλιώνει καὶ ποῦ, κυρία πρὸ τοῦ ἑαυτοῦ της κείνη τὴν ὥρα, καί, σὰν γιὰ νὰ δοκιμασθεῖ, παραδίνεται μὲ χαρὰ στάλαφοδὸ περίπαιγμα καὶ στὸ φιλικὸ σκῶμμα. Τὸ finale μᾶς ξαναφέρει τὴν βασιλικὴν χάρις, τὴν τρισόλβια γαλήνη, καὶ τὴν ὑπέριστα λευτεριά, τὸ ἄνθος αὐτὸ τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς ποῦναι καὶ τὸ κύριο θέμα τοῦ ἔργου.

Τὸ ἔργο τοῦ Μπετόβεν εἶναι ἡ τραγικὴ εἰρωνεία ποῦ κάνει τὸν σίφουνα τῆς ζωῆς νὰ χορεύει μανιασμένα πάνω ἀπὸ τὴν αἰώνια τρομαχτικὴν ἄβυσσο τοῦ ἄπειρου. Ἐδῶ κανένα σημάδι ἐνότητας, εὐτυχίας, γαλήνης. Βρισκούμαστε μπροστὰ στὸν παντοτινὸ πόλεμο τῶν δυὸ μεγάλων δυνάμεων, τοῦ γκρεμνοῦ ποῦ καταπίνει κάθε τι τελειωμένο καὶ τῆς ζωῆς ποῦ ἀντιμάχεται, στεριώνει, ξανοίγει τὰ φτερά της καὶ μεθοκοπάει. Οἱ πρώτες στροφές συντρίβουνε τῆς βούλλης καὶ μᾶς φανερώνουν τᾶντρα τοῦ τρίςβαθου γκρεμνοῦ. Ἄρχινάει τὸ πάλεμα. Εἶναι μακρόχρονο. Ἡ Ζωὴ γλυχοχαράζει, κάνει χαριτωμένα παιγνιδάκια καὶ τρέλλες, ἀφρόντιδη σὰν τὴν πεταλούδα ποῦ πάνω ἀπ' τὴν ἄβυσσο ἀλαφροπετάει. Ὑστερα μεγαλώνει τῆς χώρες της καὶ ψάλλει τὸν θρίαμβό της. Θεμελιώνει βασιλεία, χτίζει τὴ Φύση. Ὅμως ἀπὸ τάνοιχτὸ βάραθρο ὁ τυφώνας ξεσηκώνεται, τραντάζουν Τιτάνες τῆς πύλης τοῦ καινούργιου βασιλείου. Μάχη γιγάντων ξεσπάει. Ἀκούγονται οἱ πολύβουες προσπάθειες τοῦ χαώδικου κρότους. Στὸ τέλος ἡ Ζωὴ βγαίνει νικητριά ὡστόσο δὲν εἶναι ἡ νίκη μιὰ γιὰ πάντα καὶ στὸ μεθύσι της μένει κάποιον φόντο πανικοῦ καὶ ζαλάδας.

Τοῦ Μπετόβεν ἡ ψυχὴ στάθηκε βασανισμένη. Θαρρεῖς πῶς τὸ πάθος κι' ὁ τρόμος γιὰ τὸ ἄπειρον τὴν ξετινάζουν σὰν τόπι ἀπ' τὸν οὐρανὸ ὡς τὴν κόλαση: καὶ σαυτὸ βρίζεται ἢ ἀπεραντωσύνη της.

Ποιὸς νᾶναι μεγαλύτερος, ὁ Μότσαρτ ἢ ὁ Μπετόβεν; Τί ρώτημα ἀργόσχολο! ὁ ἓνας εἶναι πιὸ ἄρτιος, ὁ ἄλλος πιὸ κολοσσός. Ὁ πρώτος εἶναι ἡ γαλήνη μέσα στὴν ἀψευγάδιαστη τέχνη, ἡ ἄμεση ὡμορφιά: ὁ ἄλλος εἶναι τὸ ὑπέροχο, ὁ τρόμος μαζί μὲ τὸν οἶχτο, ἡ ὡμορφιά ἀπὸ ἀνάποδα. Ὁ,τι λείπει ἀπ' τὸν ἓνα μᾶς τὸ δίνει ὁ ἄλλος. Ὁ Μότσαρτ ἔχει τὴν κλασσικὴ ἑσπεριά τοῦ φωτός καὶ τοῦ γαλάζιου ὠκεανοῦ, ὁ Μπετόβεν τὸ ρομαντικὸ μεγαλεῖο ἀπ' τῆς θύλλης τοῦ ἀνέμου καὶ τοῦ πελάγου· κι' ἐνῶ τοῦ Μότσαρτ ἡ ψυχὴ λές πῶς θροναίξει στῆς αἰθερόντυτες κορφές ἐνὸς Ὀλύμπου, τοῦ Μπετόβεν ἀργανεβαίνει ἀνατριχιάζοντας τῆς ἀνεμόδαρτες βουνοπλαγιές ἐνὸς Σινάι. Ἄς βλογαῖμε καὶ τὸν ἓνα καὶ τὸν ἄλλο. Ὁ καθένας ξεσκεπάζει μιὰ στιγμή ἀπ' τὴν ζωὴ τῶν ἰδεῶν. Ὁ καθένας μᾶς κάνει καλὸ. Καὶ τοὺς δυὸ ἄς τοὺς ἀγαποῦμε.

Μετάφραση Θ. Π.

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΤΟΥ ΑΜΙΕΛ

Ἐὸ καλλιτέχνης ὁ μέγας εἶν' ἓνας ἀπλοποιητής.

Ἐὸ,τι ἀτέλειωτο εἶναι μηδενικό.

Χρήσιμο ἀληθινὰ σῶλα εἶναι τὸ ἔξυπνο Πνεῦμα ὡστόσο δὲν ἄρκει γιὰ τίποτε.

Ἐὸ δόξα εἶναι ἡ μαρτυρία πῶς ἓνας τύπος φάνηκε σᾶλλους τύπους πιὸ καινούργιος, πιὸ σπάνιος, πιὸ ὡμορφος ἀπ' τοὺς ἄλλους.

Τὸ κάτω-κάτω ἓνα μονάχα θέμα γιὰ μελέτες ὑπάρχει: οἱ διάφορες μορφές κι' οἱ μεταμόρφωσες τοῦ πνεύματος.

Κοίταξε δυὸ φορές γιὰ νὰ βλέπεις τὸ σωστό· μὴν κοιτάξεις μιὰ παρὰ γιὰ νὰ δεῖς τῶμορφο.

Ἐὸς ὅλα μας τὰ συστήματα νᾶναι ἡ ἀσυνείδητη ἀπολογία γιὰ τὰ λάθια μας, τὸ γιγαντώδικο οἰκοδόμημα τὸ ὑψωμένο γιὰ νὰ σκεπάζει τὸ πιὸ ἀγαπημένο μας κρῖμα.

Τί εἶναι μιὰ θρησκεία δίχως μυστικισμό; Ἐνα τριαντάφυλλο δίχως ἄρωμα.

Προτοῦ νὰ μπαίνουμε στὸ βᾶθος, ἄς εἴμαστε ἀπλοτικοί: ἄς νοιώσουμε προτοῦ μελετήσουμε. Ἄς ἀφινούμαστε στὴν Ζωή.

Δυὸ βαθμοὶ περηφάνειας ὑπάρχουνε; ὁ πρώτος, ὅταν ἐπιδοκιμάζει κανεὶς τὸν ἑαυτὸ του: ὁ ἄλλος, ὅταν δὲν μπορεῖ νὰ τὸν παραδεχτεῖ. Δίχως ἄλλο, ὁ δεύτερος εἶναι κι' ὁ πιὸ ραφιναρισμένος.

Ἐὸ γυναίκα εἶναι ἡ παράδοση, ὅπως ὁ ἄντρας εἶναι ἡ πρόοδος.

Ἐὸ Θρησκεία πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἔχει τὴν θέση μιᾶς Ἐπιστήμης καὶ μιᾶς Φιλοσοφίας.

Μετάφραση Θ. Π.

ΦΩΣ ΣΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ

Σ' ένα ὄμιμορφο ἔξοχικὸ σπιτάκι κατοικοῦσε ὁ Γιώργος Μεντενίδης. Τῶς ἐτσι διαλέξει ἐρημικὸ καὶ ἥσυχο γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ μελετᾷ, τριγυρισμένος ἀπὸ γαλήνη.

Τὸ σπουδαστήριό του τὸ στόλιζε μιὰ μεγάλη βιβλιοθήκη ἀπὸ μαυροξύλο ποῦ τὴν εἶχε γεμώσει μὲ τὰ βιβλία τοῦ Θανάτου καὶ τῆς Ἄρνησης.

Στὸν ἀπάνω της γύρω εἶχε γράψει μὲ γκρίζα γράμματα τὴ λέξη «Μηδέν» καὶ στὰ τζάμια τοῦ παραθύρου εἶχε κρεμάσει φαριδιὲς κουρτίνες ἀπὸ ἓνα βαθύχρωμο ροῦχο.

Κι' ἐκεῖ ἀνάμεσα στὰ βιβλία φαινόταν τὸ γλωσσὸ πρόσωπό του, μὲ μιὰ ἔκφραση βαθεῖου μυστικισμοῦ σὰν ἁγίου κακοπαθισμένου.

Ἦταν πειὰ τριάντα χρονῶν. Καμμιὰ γλυκεῖα ἀνάμνηση δὲν τοῦ χάριζε στιγμὲς χαρᾶς. Ζοῦσε μεσ' στὸ σκοτάδι ἐνὸς τάφου. Φῶς πουθενά.

Καὶ γιὰ γλυκὸ ξεκούρασμα σηκώνετον καμμιὰ φορὰ κι' ἀγνάντευε τὰ μεγάλα πουλιὰ ποῦ πετοῦσαν κατὰμυρα μακρὰ στὸ δάσος.

* * *

Μιὰ θραδεῖα δέχτηκε δυὸ φίλους του. Εἶχε μῆνες τώρα νὰ τοὺς δεῖ. Κανεὶς δὲν συχνοερχόταν στὸ μαῦρο ἐρημητήριο του, γιὰ τὴν ἄξεραν πῶς δὲν ἀγαποῦσε τὲς συναναστροφές.

Ἡ ὀμίλια γύρισε γιὰ ἓναν ποῦ χώρισε τὴ γυναῖκα του, γιὰ τὴν ἄλλαξε ὀλότελα ὕστερα ἀπ' τὸ γάμο. Σβυνοῦνταν ἡ ἀγάπη ποῦ τοὺς ἔνωσε καὶ στὸ τέλος χάθηκε. Δὲν ἔμεινε παρὰ ὁ χωρισμός, ποῦ δὲν ἄργησε κι' αὐτὸς νερθεῖ.

Ὁ Μεντενίδης διάκοψε τοὺς φίλους του μ' ἓνα ὕφος ποῦ ἔκφραζε γενναϊότητα, στὴν παραδοχὴ ἐνὸς λυπηροῦ στοχασμοῦ.

— Αὐτὰ τὰ εἶπαμε χίλιες φορές, εἶπε. Τὸ ξέρομε καλά πειὰ. Αὐτὸ ποῦ λένε Ἄγάπη, δὲν ὑπάρχει. Ζοῦμε σὲ μιὰ ἀτέλειωτη ἐπιπολαιότητα, στὴν ἀστειώτερη κωμωδία.

Καὶ μένα γρηγόρο βλέμμα εἶδε τὴ μεγάλη λέξη στὸ γύρο τῆς βιβλιοθήκης του, ποῦ μὲ τὸ ἴδιο του χέρι εἶχε γράψει.

* * *

Ἦταν ἀπομεσήμερο. Χρυσостεφανωμένος ὁ Ἥλιος βρισκόταν στὲς δόξες του.

Ὁ Μεντενίδης φαινόταν σὰν τρελλός. Μπρὸς του εἶχε ἓνα κεφάλι σκελετοῦ, τῶς ἔλεπε μὲ μάτι ἐρωτηματικόν. Ἦθελε νὰ τοῦ μιλήσει νὰ τοῦ πεῖ τί αἰσθάνετον γι' αὐτό, γιὰ τὴ μᾶζα ἐκείνη τῶν κοκκάλων. Κύτταζε τὰ σκοτεινὰ βαθουλώματα τῶν ματιῶν.

— Νεκρό, εἶπε μὲ μιὰ στριγγὴ φωνή, ἦρτες πιά στὴς οὐσιώδεις ὄχθες. Τώρα ζεῖς. Εἶχες τὲς ὄφες σου καὶ σύ. Σ' ἐτύπησε καὶ σένα τὸ χαμόγελο τοῦ ἐρωτα. Μὰ σὺ ἐρωτεύθηκες τὴν ὑπέριστα ὀπτασία.

— Σκελετέ, οἱ ἄνθρωποι εἶναι δειλοί. Σαβανώνουνε τὴ θύμησή τοῦ Θανάτου. Μ' ἂν οἱ δειλὲς αἰσθητικότητές μας σοῦ ζητήσουν χάρη, κάνε τὸν ἀδυσώπητο, καὶ φώναξε καὶ μίλησε, ἐσὺ ποῦ τὸν γεύτηκες, πόσο γλυκὸς εἶναι, ὁ Θάνατος.

Κουρασμένος ἀπτὲς θλιθερὲς σκέψεις κόπηκε.

Μιὰ ἀρμαθιὰ ἀχτίδες ξέφυγαν ἀπτὲς κουρτίνες, καὶ σὰν εἰρωνεῖα τὸν χτυπήσαν στὸ κεφάλι. Τὸ δωμάτιο σ' ἓνα μέρος πῆρε ὄψη χαροπῆ.

Ὁ Μεντενίδης σηκώθηκε μὲ θυμὸ, πέταξε τὸ κεφάλι κατὰ γῆς, καὶ τράβηξε μὲ δύναμη τὲς κουρτίνες. Τώρα ἡ κάμαρα γέμισε ἀπὸ φῶς. Τὰ μάτια του ἀντικεῖσαν τὸ χρυσοῦ δίσκο προσεχτικά. Γιὰ πρώτη φορὰ ἔβρισκε πῶς ὁ ἥλιος κρύβει κάποιαν ἡδονή, ἴσως τὴν ἡδονὴ τῆς ζωῆς ποῦ δὲν τὴν γεύτηκε ποτέ.

Καὶ αἰσθάνθηκε σὰ νὰ γεννιέετον μέσα του μιὰ συμπάθεια γιὰ ὅ,τι βρῖσκετον ἔξω ἀπτὸ ἐρημὸ του σπουδαστήριο.

* * *

Στὸ σπίτι ποῦ θὰ γενόταν ἡ συγκέντρωση ἦταν κόσμος πολὺς, φίλοι τῆς τέχνης καὶ τῶν γραμμάτων.

Στῆς ἑφτά ἀρχήνισε τὸ πρῶτο ἔργο. Ἦταν μιὰ ἀρκετὰ

πετυχημένη κωμωδία. Ἐπειτα διαβάστηκε ἓνα ποίημα πε-
ριγράφοντας τὸ θάνατο μιᾶς κόρης.

Ἐπειτα ἡ Τασία ... ἀρχίνησε τὴν ἀπαγγελίαν ἑνὸς πεζο-
ποιήματος. Στὴ σιγαλιά, ἡ φωνὴ τῆς γινόταν πειὸ γλυκειά.
Ὁ Μεντενίδης χωμένος σὲ μιὰ πολυθρόνα ἄκουε. Πρώτη
φορὰ ὕστερ' ἀπὸ χρόνια παρουσιάζετον σὲ κόσμον. Στὸ
βλέμμα του ἦταν ζωγραφισμένη μιὰ μετόνοια καὶ μιὰ χα-
ρά. Ἡ φωνὴ τῆς Τασίας ἦταν γι' αὐτὸν μιὰ ἡδονικὰ καὶ
εὐεργετικὰ ἤχώ.

Τὸ πεζοποίημα γοργὰ ἔφτανε στὸ τέλος του. «... κι' ἀ-
στραφτερὰ σὰν σάπφειροι τὰ ιδανικὰ μᾶς τάζουνε μέρες
χρυσές...» Ἐπειτα τέλειωνε πῶς ὅταν φτάσουν οἱ χρυσές
αὐτὲς μέρες τὰ βλέπομε' ὅλα κάτω νὰ χάσκουνε συντριμια.

Καὶ τὰ εἶπε αὐτὰ μ' ἓνα τέτοιο πονεμένο ὕφος, ποῦ φα-
νέρωνε πῶς ζοῦσε σὲ κόσμους ἀφθαστους.

Καὶ ἡ συγκέντρωση σὲ λίγο διαλύθηκε.

* * *

Ὁ Μεντενίδης ἄφισε τοὺς μεγάλους δρόμους τῆς πόλης.
Ἡ δένδροστοιχία τοῦ φαίνονταν ἀτέλειωτη. Τὰ πεῦκα μοι-
άζαν σὰν μαῦρες σκιές. Τοῦ γελοῦσε μιὰ εὐτυχισμένη ζωὴ,
μιὰ ζωὴ ἀπὸ τραγούδια καὶ φῶς.

Ἐκεῖνη τὴ στιγμή μιὰ λεῦκα κουνήθηκε λιγάκι καὶ τὰ
φύλλα τῆς κάμαν ἓνα σιγανὸ ψίθυρο. Ἐνα μαῦρο πουλὶ
χτύπησε τὰ φτερά του καὶ πέταξε, ἀφίνοντας μιὰ θλιμμένη
φωνή. Ἦταν κουνουβάγια. Καμμιά φορὰ τὰ πουλιὰ αὐτὰ
μαντεύουνε τὸ θάνατο...

* * *

Στὸ σπίτη του δὲν εἶχε ὄρεξη γιὰ τίποτα. Ἦπιε λίγο
νερὸ γιὰ νὰ καταπραΐνη τὸ πυρετό του καὶ στάθηκε στὸ
παράθυρο γιὰ λίγη δροσιά. Ἡ σελήνη σὰν μαραμένο φύλ-
λο πολυλογοῦσε πάνω ἀπὸ τὴν ταραγμένη του ψυχὴ. Ὅλα ἤσυ-
χα κοιμόταν γύρω του.

Τινάχθηκε. Τοῦ φάνηκε πῶς ἄκουσε ἀπὸ μακρὰ φωνές.
Ἄφουγκράστηκε. Ἡ φωνὴς τώρα πειὸ ζωηρές. «... Ἀγάπη,
Ἀγάπη, πανώρηα κοπέλλα...»

Οἱ φωνὴς σβυστήκαν. Τῆς πῆρε ὁ ἀέρας. Μὰ νάτες πάλε...
«... Ἀγάπη... Ἀγάπη...»

Ἦταν σὰ ψέμμα. Κανεὶς δὲν φώναζε τὴν Ἀγάπη, Ὅλοι

πιστεύουν πῶς Τὴν πῆρε πειὰ ὁ Χάρος... Ὁ Μεντενίδης,
κουρασμένος πῆγε νὰ κοιμηθεῖ. Ὁ ὕπνος ἄργισε λιγάκι μὰ
ὕστερα ἦλθε γλυκὸς γλυκός.. Στὸ τραπέζι ριγμένα λίγα βι-
βλία σὰν χαλάσματα στὴν κακοκαιριά. Τὸ σπίτι ὅλο ἤσυχο.
Τ' ἀσημένιο φῶς τὸν φώτιζε περνώντας ἀπὸ τῆς γρούλλες.
Κοιμόταν μακάρια.

.....
Φτάσαν μεσάνυχτα.

Ἡ Τασία μὲ τὰ μαῦρα τῆς μάτια μὲ τὰ πολλὰ καὶ ἐβένινα
μαλλιά, ἦρτε ν' ἀπαγγεῖλει τὸ πεζοποίημα. «...Κ' ἀστρα-
φτερὰ σὰν σάπφειροι τὰ ιδανικὰ, μᾶς τάζουνε μέρες
χρυσές...».

Ὁ Μεντενίδης ἐπῆγε κοντὰ τῆς. Τὴν παρεκάλεσε νὰ τὸν
πιστέψει καὶ τῆς μίλησε θερμά. «Μ' ἐμένα δὲν θὰ δῆς
ποτέ σου τὰ ιδανικὰ σου συντριμια, ποτέ...» καὶ ἐξακολου-
θοῦσε νὰ τῆς μιλά.

Πετάχθηκε' ὀλόρθος στὸ ὄραμα. Τὰ μάτια τῆς Τασίας,
τὰ μαῦρα τῆς μάτια, τὸν βλέπαν ἀκόμα ζωηρά, μὲ μιὰ τέ-
λεια εἰρωνεῖα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΡΥΣΑΥΓΗΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ivan Bounine. — Σε γαλλική μετάφραση (1) βγήκε ένας τόμος από 16 διηγήματα του Ρώσου αυτού συγγραφέα που στέκεται αρκετά άγνωστος για το Έλλην. κοινό. (2) Το βιβλίο στολίζεται με το πορτραίτο του συγγραφέα — μιὰ φυσιογνωμία ὅμοια με τοῦ Τσέχοφ — ρυτίδες γύρω στο στόμα καὶ δυὸ μάτια ἀνήσυχτα, ἐρευνητικά. Στὴ θέση προλόγου, δημοσιεύεται ἓνα γράμμα του πρὸς τὸν ἐκδότη με ἀρκετὰ διαφωτιστικὰ τῆς ζωῆς του: Ὁ Bounine πρωτοφάνηκε στὴν ποίηση κ' ἀπ' τὸ 1909 εἶναι μέλος τῆς Ρωσσο. Ἀκαδημίας· ταξίδεψεν ἀρκετὰ — καὶ σαυτὸ ὀφείλει τὸν κοσμοπολιτικὸ χαρακτήρα ἀρκετῶν ἀπ' τὰ ἔργα του — ὀρστικὰ ὅμως ἐφυγεν ἀπ' τὴν πατρίδα του τὸ 1920 ἀπογοητευμένος, ὅπως γράφει, ἀπ' τὴ φρίκη τῶν γεγονότων ποῦ «ξεπέρασε ὁ,τι χωρεῖ ἀνθρώπου φαντασία.»

Στὸ ἔργο του φανερῶνται ἓνας ἀπ' τοὺς διηγηματογράφους ἐκείνους ποῦ, μὴ γυρέβοντας ἀπ' τὸν λαὸ ἐπαναστατικὰ ἰδανικά, περιωρίζονται νὰ τὸν ζωγραφίζουν σὲ μιὰ κατάσταση ἀκόμα πρωτόγονη, ἄγριο στὰ πάθη τῶν καὶ τραγικὸ στὴν ἀμάθειά του. Ὁμως στὴν Ρωσσία, ὅπου τόσο στενὰ εἶναι δεμένη ἡ τύχη ἐνὸς συγγραφέα με τὴν πολιτικὴ ζύμωση, δὲν βρῆκε πολλὰ συμπάθειες τὸ ἔργο του· οἱ κριτικοὶ τὸν χτύπησαν καὶ τὸν χαρακτηρίσαν: «Πνεῦμα ἀλύγιστα σκληρὸ καὶ σκοτεινὸ.» Τέτοιος ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ λέγεται ἐκεῖνος, ποῦ, ἀπὸ μεγάλη εὐσυνηδαισία καὶ λατρεία πρὸς τὴν ἀλήθεια, ἀποφασίζει ὅλα νὰ τὰ θυσιάσει μπροστὰ στὸ φῶς τῆς. Κι' ὁ Bounine εἶναι στὴν τάξη ἐκείνη τῶν συγγραφέων ποῦ ὁ J. Lemaître ἄριστα ὥρισε: «νοιώθει μεγάλη ντροπὴ στὸ νὰ μαγέβει τὰ πλήθη μὲνα πεζὸ κ' εὐκόλον ἐξωραϊσμὸ τῆς ζωῆς... Ἔχει μᾶλλον κλίση νὰ τὴν ἀσχημαίνει.»

(1) Ivan Bounine: Le Monsieur de San-Francisco (Ed. Bossard, 1922)

(2) Μετάφραση ἐνὸς διηγήματός του «Τὸ Φθινόπωρο» δημοσιεύθηκε στὴν «Μοῦσα», [βλ. φυλλ. 160].

Ἀμερόληπτη παρατήρηση, ἓνα μάτι ποῦ ψύχραιμα βυθίζεται στὴ ζωὴ βγάζοντας εἰκόνες ποῦ ξαφνίζουν με τὸν ὀμὸ ρεαλισμὸ τους καὶ μιὰν φόρμα ἐπιμελημένη: αὐτὰ εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς τέχνης του. Συχνὰ ὅμως φανερῶνται κ' ὁ οἶχτος γὰ τὸν λαὸ ποῦ στὰ σκοτάδια του βασανίζεται, ὅπως στὸν φτωχὸ Ἴνδὸ ποῦ σέρνοντας στῶμαξάκι του περιηγητὲς νοιώθει χίλιες ὑπόκοφες ἐξεγέρσεις νὰ καταλήγουν σὲ «παροξυσμοὺς ὑπακοῆς», καὶ «κρίσεις ἀδιέκοπτης τρεχάλας», («Ἄ δέ ρ φια.,») ἢ πάλι στὸν φτωχὸν ἀλήτη ποῦ φωνάζει προτοῦ σκοτώσει ἓνα τυφλὸ: «Ἦ! Ἡ ψυχὴ μου εἶναι μιὰ ἀμαρτωλὴ, ἓνας ἀνεμοδείχτης!... Κακομοίρη ζητιάνε, δῶσ' μου τὸν παρᾶ!... Γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ, δῶσε!... Ἀδέρφι μου, μὴ με σπρώχεις κ' ἐγὼ δὲν ξέρω σὲ τί!», (Μιὰ βραδυὰ Ἀνοιξιὰτικῆ) Αὐτὰ δείχνουν ἀρκετὰ τὸν πόνο τοῦ διανοούμενου μπροστὰ στὴν κακομοιριά καὶ στὴν ἀδικία ποῦ ὅσῳ νοιώθει πόσο εἶναι ἀνήμπορος νὰ διορθώσει.

Ἀπὸ μερικὲς σελίδες ξεφεύγουν οἱ ἀχτίδες μιᾶς χαρᾶς γὰ τὴν ζωὴ μαζί μὲνα χιοῦμορ καυστικὸ ποῦ θυμίζει τὸν Τσέχοφ — με τὸν ὅποιον ἄλλωστε ὁ Bounine ἔχει ἀρκετὰ συγγενικὰ σημεῖα — : «Ἡ κόρη τοῦ κυρίου ἀπ' τὸ Σάν-Φραγκίσκο στέκονταν πλάι στὸν πρίγκηπα... Με τὸ κοντὸ του ἀνάστημα αὐτὸς ἔμοιαζε σὰν κανένας μάγκας ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους... Κ' ἡ δεσποινὶς τὸν ἄκουγε κ' ἀπ' τὴν ταραχὴ τῆς δὲν καταλάβαινε αὐτὰ ποῦ τῆς ἔλεγε». (Ὁ Κύριος ἀπὸ τὸ Σάν - Φραγκίσκο). — «Ὅταν λαβαίνει τηλεγράφημα, ξεσκίζει τὸ φάκελλο μὲνα τρόπο ἀπόλυτα ἀδιάφορο· διαβάζοντας σουφρώνει τὰ φρίδια. «Τοὺς ἠλίθιους!», φωνάζει ὕστερα ἀτάραχος. Γι' αὐτὸν ὁ κόσμος ὅλος εἶναι ἠλίθιος...» (Ἐνας Συμπατριώτης).

Ἡ πρωτοτυπία στὸ διάλεγμα θέματος δὲν λείπει ἀπ' τὸν Bounine. Στὰ «ὄνειρα τοῦ Τσάγκ», ἥρωας εἶναι τὸ σκυλλάκι ἐνὸς καπετάνιου ποῦ δηγίεται τὴν βασανισμένη ζωὴ τοῦ κυρίου του. Στὸ «Μιὰ Βραδυὰ Ἀνοιξιὰτικῆ», (τὸ ἀρτιώτερο τῆς σειρᾶς) ἓνας ἀλήτης σκοτώνει ἓνα τυφλὸ ζητιάνο γιὰ νὰ κλέψει τὸ σακκοῦλι με τῆς οικονομίας· φεύγοντας ὕστερα, πετάει τὸ πουγγὶ στοὺς ἀγρούς — στὴς «Νυχτιὰτικες Κομβέντες», μιὰ παρὰ ἀπὸ ἐργατικούς δηγοῦνται με τὴν τρόπο σκότωσαν στὴ ζωὴ τους μπροστὰ σὲνα ἔφηβο σύντροφό τους ποῦ με τρόπο ἀρχίζει νὰ ξεδιαλύνει τὸ μυστήριό τῆς ἄγριας φύσης τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων. Τὴν ἴδια πρωτοτυπία στὸ θέμα θὰ βροῦμε καὶ στὴς παράξενες ἀναλύσεις τοῦ μυστικισμοῦ τῶν ἀπλοϊκῶν «Ἀγλαῖα», «ὁ Πρὸ φήτης Ἡλίας», «Στὸ μα Κλειστό», «ὁ Γυιός».

Παρ' όλο τό εξωτικό χρώμα μερικῶν ἔργων του («ό Κύριος ἀπό τό Σάν-Φραγκίσκο,, «Α δέρφια,, ἕνας Συμπατριώτης,, καί τό βιβλικό ύφος ἄλλων «Χοτάμ», ό «Θάνατος,, ό Βουνίπε φυλάγει μέσα του τά σημάδια τῆς Ρωσσοικῆς ψυχῆς — τόν φαταλισμό τοῦ σλάβου μαζί με κάποια μελαγχολική νοσταλγία βυζαντινοῦ — «Η Ζωή δέν εἶναι παρά μιὰ μέρα πληχτική χειμῶνα μέσα σέ μιὰ βρωμερή ταβέρνα καί τίποτε ἄλλο... λέγει στά «ὄνε ι ρ α τοῦ Τ σ ά γ κ,,.

Κι' ό ἀνήσυχος ταξιδευτής ποῦ μάταια γύρευε νά ξεχάσει τήν πατρίδα του στόν κοσμοπολιτισμό φωνάζει: «Καί κάποτε με κερσίβε μιὰ ἀγωνία τέτοια, ἡ ἀγωνία ποῦ τήν γεννάει μιὰ θύμηση ἀόριστη, μιὰ υπερβολικά μακρυνή θύμηση — ποῦ τοῦ ἀνθρώπου ἡ λαλιά θάταν ἀνήμπορη νά δώσει τήν παραμικρήν ἰδέα... (« Ἐνας συμπατριώτης,,).

Σέ γαλλική μετάφραση βγήκεν ἐπίσης καί τό «Χωριό,, ἀγροτικό ρομάντσο του ποῦ πλησιάζει, ὡς πρὸς τήν νοοτροπία, με τοὺς «Μουζίκους,, τοῦ Τσέχοφ.

Τοῦ Βουνίπε τό ταλέντο δέν φτάνει τήν δύναμη ἑνός Γκόρκυ ἢ ἑνός Ἄντρέγιεφ ποῦ μᾶς συναρπάζουν καί μᾶς παρασύρουν σένα χεῖμαρρο ἰδεῶν κι' εἰκόνων. Πιό συγκρατημένο, δίχως τά ξαφνικά τινάγματα τῶν δυὸ αὐτῶν γιγάντων, μᾶς τραβάει μαζί του σέ ζωές ταπεινές, ποῦ κάθε μέρα συναντοῦμε στή ζωή. Καί πρέπει γι' αὐτό νά χροστᾶμε βγνωμοσύνη στό ταλέντο αὐτό ποῦ ὑπομονετικά θέλησε νά μᾶς ἰστορήσει τάπλᾶ καί τά χυδαῖα τῆς καθημερινῆς ζωῆς..

Θ. Π.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

(Ἀγγέλουμε ἢ κρίνουμε κάθε βιβλίο ποῦ μᾶς στέλνεται σέ δύο ἀντίτυπα)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΕΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ἡ Ἑλληνική Νεανική Ἐνωσιη με τήν ἔκδοση τῆς ΑΡΓΩΣ ἀποτελειώνει ἕναν ἀπό τοὺς σκοποὺς ποῦ ἔχει στό πρόγραμμά της.

Γιὰ νά κατασταλάξει στό σημεῖο αὐτό πέρασε ἀπό πολλὰ στάδια, καθένα γεμάτο ἰδιαίτερους ἀγῶνες, ἰδιαίτερες φροντίδες καί ἐμπόδια.

Στῆ σταδιοδρομία της ποῦ ἀριθμᾶει ἑφτά χρόνια, πρᾶμα ὀλιγόφαντο γιὰ νεανικά σωματεῖα, δέν εἶχε μόνο νά δουλέψει γιὰ τό σκοπό της. Εἶχε καί τῆ φροντίδα τῆν ἀδιάκοπη νά κρύβει τήν ὑπαρξή της καί νά σκεπάζει τό ἔργο της γιὰτι ἀποτελούμενη, τουλάχιστο στά 4 πρῶτα χρόνια ἀπό μαθητῆς τοῦ σχολείου, βρίσκειτον σέ ἑξακολουθητική καταδίωξη ἀπό τοὺς Γυμνασιάρχες μας καί τοὺς διευθυντῆς μας ποῦ τήν χαραχτήριζαν γιὰ παρασυναγωγή καί φατρία.

Στό σωματεῖο αὐτό ξελίχθηκε πνευματικά μιὰ συντροφιά νεανική ποῦ ό κοινός ἀγῶνας, οἱ κοινοὶ φόβοι καί ἡ ταχτική ἐπαφή τῆν ἔκαναν γερά νά σφιχτοβαστάζεται με τῆς φιλίας τῆ λουλουδένιαν ἀλυσίδα καί με τῶν ἰδανικῶν τό γλυκαντάμωμα.

Ἄν ἀποφάσισε τήν ἔκδοση τῆς ΑΡΓΩΣ δέν τόκαμε ἀπό τά συνηθισμένα ἐλατήρια, τά ἀτομικιστικά, τά ἐγωϊστικά, μα γιὰτι πίστεψε πῶς ἡ ἐξέλιξη της τῆς ἐπιτρέπει σήμερα νά διατηράει ἕνα ὄργανο ποῦ συνολικά καί σᾶν κᾶτι μονοκόματο νά καφρεφτίζει τήν ὅποια κίνηση καί πνευματική ἀξία ἐδῶ στήν Αἴγυπτο.

Κ' ἐλπίζοντας σέ μιὰ καλῶς ἔννοούμενη ὑποστήριξη, πιστεύει ν' ἀποτελειώσει κι' αὐτή της τήν προσπάθεια.

Με μεγάλη της λύπη ή συντροφία της ΑΡΓΩΣ αναγκάζεται άθελια της να παρυσιαστεί στο διανοούμενο κόσμο κάτω απ' την άναντρο μάσκα του ψευδωνύμου.

Γιά κείνους που δεν τὸ ξέρουν τὸ τονίζουμε δυνατά πὼς ἡ κοινωνία ἢ Ἀλεξανδρινὴ καθαρὰ ἀστική, καὶ ἰδιαίτερα ἡ ἔμπορική τάξη δὲ σηκώνει φιλολογία καὶ δὲν ἐχτιμάει καθόλου καὶ τὰ λίγα μέλη της πὸν ἀνακατεύονται μὲ δαύτην.

Σφιχτὰ δεμένοι μὲ τῆς ἀνάγκης τὶς ἀλυσίδες γιὰ τὸ ψομὶ τῆς ζωῆς, ἀναγκασόμεστε νὰ ὑποκύψουμε σαυτὸ τὸ περιττὸ ἔθιμο τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ νὰ τὸ κρατήσουμε ἕως τὴν πολυπόθητη ἡμέρα τῆς ἀπολύτρωσης.

ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΟΥ κ. ΠΑΥΛ. ΠΕΤΡΙΔΗ

Στὴν προσπάθειά μας νὰ δείξουμε πὼς ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔγινε σταθμὸς ἀξιοσημείωτος στὴν ἐξέλιξη τῆς Ἑλληνικῆς διανόησης στὴν ὅποια της ἐκδήλωσε, ἤρτε νὰ προστεθεῖ μόνο του κ' ἕνα σοβαρὸ ἐπιχείρημα, πὼς τὸ ἐπιστημονικὸ ἔργο τῶν γιαιτρῶν μας Α. Βαλασσόπουλου καὶ τοῦ νεοζωϊστῆ κ. Παύλου Πετριδῆ βραβεύτηκε «παμψηφεὶ» στὸ διαγωνισμὸ γιὰ τὸ βραβεῖο Gingeot.

Ἀπὸ τὴν ἐκθεση τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς παίρνουμε τὸ παρακάτω χαρακτηριστικὸ γιὰ τὴν ἐργασία τῶν Ἀλεξανδρινῶν γιαιτρῶν μας.

«... Οἱ δρ. Α. Βαλασσόπουλος καὶ Π. Πετριδῆς, ὁ πρῶτος ἀρχίατρος, ὁ δεῦτερος χειρουργὸς βοηθὸς στὸ Ἑλληνικὸ Νοσοκομεῖο Ἀλεξανδρείας στείλανε πάνω στὸ θέμα τοῦ διαγωνισμοῦ μιά μελέτη, στὴν ὅποια ἐφιέρωσαν μεγάλο μέρος γιὰ τὲς ἐργασίες πὸν ἀπὸ πολλὰ χρόνια πέτυχαν οἱ σοφοὶ γιαιτροὶ στὴν Ἀλεξάνδρεια.

Ἡ ἔμπνευσή τους αὐτὴ ἦταν ἐπιτυχημένη γιαιτὶ ἐνῶ δὲν παράλειψαν νὰ ἐκθέσουν τὶς γνώσεις τῶν τελευταίων ἐτῶν γιὰ τὴν ἀμβιαδικὴ ἥπατίτιδα, καὶ ἐνῶ δὲν ἐκράτησαν προσωπικὴ γνώμη γιὰ τὲς περιπτώσεις πὸν δὲν ἐπέρασαν ἀπ' τὴ δικὴ τους ἐξέταση, ἔγραψαν ἕνα ἔργο ζωντανὸ πὸν καὶ κάθε γραμμὴ του εἶνε ἡ ἀντανάκλαση μῆς πείρας ἀπὸ πολὺ καιρὸ ὄριμασμένης. Αὐτὴ στηρίζεται πᾶνω σὲ μιά ἀνέκδοτη συλλογὴ ἀπὸ σοβαρὲς μαρτυρίες, σχεδὸν καθαρὰ προσωπικὲς ἢ ἀπὸ τὰ ἱατρικὰ ἀρχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Νοσοκομεῖου τὰ ὅποια ἀποτελοῦν μεγάλη τιμὴ γιὰ τὸ Νοσοκομεῖο αὐτό.

Ἐτσι μπόρεσαν νὰ μᾶς παρουσιάσουν τοὺς κλινικοὺς τύπους τὶς περισσότερες φορὲς παρατηρημένους μὲς' στὴν πρᾶχτική τους

καὶ νὰ μᾶς χαρίσουν μιά ζωντανὴ ἄποψη ἰδεῶν ἀντικρου σὲ περιπτώσεις μελετημένες ἀπ' τοὺς ἴδιους κ' ἀπ' τοὺς προκατόχους τους τώρα καὶ μισὸν αἰῶνα.

Ὅπαδοὶ μῆς πλατειᾶς καὶ μὲ εὐρὺ στάδιο χειρουργικῆς, τῆς ὁποίας ὁ κ. Πετριδῆς πολὺ ἐνωρὶς εἶχε ὀρίσει τὴν τεχνικὴ, τὴν δικαιολογοῦν μὲ τὴν σοβαρότητα ἀπὸ τὲς παρατηρημένες περιπτώσεις στὴν Αἴγυπτο.

Ἡ ἐκθεση τελειώνει ἔτσι: «Νομίζουμε πὼς ἐτονίσαμε ὅπως ἔπρεπε τὴν ἀξία αὐτοῦ τοῦ ὑπόμνηματος τοῦ ὁποίου οἱ συγγραφεῖς δὲν ἔπαψαν νὰ εἶναι στὴν Αἴγυπτο οἱ ὑποστηρικτὲς καὶ οἱ κήρυκες τῆς Γαλλικῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης».

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ AMIEL

Ἡ μετάφραση τοῦ Ἡμερολογίου τοῦ Ἀμιέλ πὸν δημοσιεύουμε σαυτὸ τὸ φυλλάδιο, εἶναι παρμένη ἀπ' τὰ «ἔργα» τοῦ Ἀμιέλ τὰ φροντισμένα καὶ ταχτοποιημένα ἀπὸ τὸν Edmond Acherer (1833). Ὁ κ. Bernard Bouvier, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γενεύης, παρουσίασε τελευταῖα τὸ ἀληθινὸ «Ἡμερολόγι» τοῦ Ἀμιέλ πὸν περιέχει πολὺ περισσότερα καὶ χαρακτηριστικώτερα κομμάτια ἀπ' τὴν ἐκλογή τοῦ Edmond Acherer. Τὸ χειρόγραφο τὸ εἶχεν ὁ σοφὸς καθηγητῆς ἀπ' τὴ Δίδα Mercier, συγγενὴ τοῦ Ἀμιέλ.

ΚΑΛΟΔΕΧΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

Σὰν νὰ μᾶς φαίνεται πὼς ζυπνᾶει κάποιον ἐνδιαφέρο γιὰ τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα στὴν Ἑλλάδα.

Ἐτσι ἀρχίζει, θαρροῦμε νὰ δυναμῶνει ἡ προσοχὴ τοῦ λαοῦ γιὰ τὴν Τέχνη τοῦ τόπου του.

Μὲ χαρὰ σημειώνουμε μόνο μερικὰ εὐχάριστα νέα:

α.) Γενικὸς Γραμματέας τῶν Καλῶν Τεχνῶν διορίσκηεν ὁ κ. Ἰ. Γρυπάρης.

β.) Σύμφωνα μὲ ἀπόφαση τοῦ διαλεχτοῦ ποιητῆ τὸ Ἀριστεῖο πὸν, πέρου δὲν δόθηκε, φέτος θὰ δοθεῖ καὶ ὄχι σὲνα μόνο ἀλλὰ σὲ 5-6

γ.) Μιά ἐπιτροπὴ εἰδικὴ γιὰ τὸ Νεοελλ. Θέατρο ἰδρύθηκε' σκοπὸς της: ἡ μελέτη τῶν μέσων γιὰ τὴν πλατύτερη ἐξάπλωση τῆς Σηηνῆς μας στὸν λαό.

Ἡ χαρὰ μας εἶναι μεγάλη' τὸν ρόλο πὸν παίξει στὴν ἐξέλιξη καὶ στὴν Ἱστορία ἑνὸς λαοῦ ἡ Τέχνη, ἀρχίζουν νὰ τὸν νοιώθουν στὴν Ἑλλάδα. Ἐνα μονάχα εὐχόμεστε: τὰ μέτρα αὐτὰ νὰ μὴν

είναι περαστικά και «της ώρας». Ποθοῦμε νὰ δοῦμε πλιότερους λογοτέχνες σὲ δημόσιες θέσεις. Τιμὴ γιὰ τὸ Κράτος κ' ὄχι γιὰ τοὺς λογίους μας, εἶναι νὰ ἔχουν αὐτοὶ τέτοιες θέσεις.

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΙΟΣ

Ἄπ' τὴν Ἀθήνα ἀγγέλθηκε ὁ θάνατος τοῦ συμπαθητικοῦ Ἀλεξαντρινοῦ ποιητῆ Νίκου Σαντορινιοῦ.

Ἡ θλίψη μας εἶναι μεγάλη γιὰ τὸ χαμὸ τῆς εὐγενικιάς αὐτῆς φυσιογνωμίας τὴν ὥρα μάλιστα ποὺ ἔδειχνε τάσεις γιὰ μιὰ πιὸ δαμασμένη τεχντροπία.

Γιὰ τὸ ἔργο του καὶ γιὰ τὴ ζωὴ του θὰ γράψει στὸ ἐρχόμενο φυλλάδιό μας ὁ ποιητὴς Γλ. Ἀλιθέρης.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Διαλέξεις, ἐδῶ στὴν Ἀλεξάνδρεια, ἔγειναν ἀρκετὲς τὸν περασμένο χειμῶνα, στὴ Λαϊκὴ Βιβλιοθήκη καὶ στὸν Ὅμιλο Κοινωνικῶν Μελετῶν.

Λυπούμεθα ποὺ πολὺ λίγες ἀπ' αὐτὲς μποροῦμε νὰ σημειώσουμε.

— Μὲ ἔξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον πορακολουθήσαμε τὴ διάλεξη τοῦ κ. Μ. Περίδη, στὸν Ὅμιλο, γιὰ τὶς ἀπόψεις, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση, τῶν δοξασμένων συγγραφέων, Rolland καὶ Barbusse. Ὁ πρῶτος θέλει ἐλευθερία τῆς συνείδησης καὶ ἐξαρτᾷ τὴν ἐγκατάσταση Κομμουνιστικοῦ καθεστώτος, ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴ μιᾶς συνειδητᾶ ἐξελειγμένης πλειοψηφίας. Ὁ δεῦτερος κηρύττει ἄμεση ἐξέγερση καὶ ἐπιβολὴ τοῦ προλεταριάτου.

— Ὁ γιαιτὸς Καββαδίας ἔδωσε δυὸ ἐνδιαφέρουσες ἐπιστημονικὲς διαλέξεις στὸν Πτολεμαῖο μὲ πολλὴ ἐπιτυχία.

Μᾶς ἄφησε ἐντύπωση ἡ μελιστάλαχτη ἀπαγγελία του.

— Μᾶς φαίνεται πῶς πρέπει νὰ σημειώσουμε μιὰ διάλεξη καυνομένη ἀπ' τὴ Δαδὰ Ἀγαλλιανοῦ ἐπειδὴ ἔχει ἐντόπιον ἐνδιαφέρον.

Ἡ Δνὶς Ρήκα Ἀγαλλιανοῦ, μὲ τὸ γριφώδικο τίτλο «οἱ Ἀλεξαντρινοὶ» ἔκανε τοὺς ἀστούς μας ἓνα βράδυ νὰ πλημμυρίζουν τὴ σάλα καὶ τὸ διάδρομο τῆς Βιβλιοθήκης. Νὰ μᾶς συμπαθᾷ ἡ ὀμιλήτρια ποὺ μὲ τὴν πολὺ θεωρητικὴ μορφὴ ποὺ ἔντυσε τὸ θέμα τῆς, δὲν μπορέσαμε νὰ νιώσουμε τὴν κεντρικὴ ἰδέα τῆς, οὔτε νὰ διακρίνουμε πίσω ἀπ' τὶς νεφέλες ποὺ συναντᾷ κανεὶς στὰ μεταφυσικὰ ὕψη ποὺ μᾶς τράβηξε, τοὺς Ἀλεξαντρινούς οἱ ὁποῖοι, ὑποθέτουμε, πρέκει νᾶναι κοινοὶ θνητοὶ, καταδικασμένοι νὰ σέρνονται στὰ πεζοδρομια τῆς Ἀλεξάνδρειας καὶ νὰ τσακίζονται ἀπ' τὴν ὑγρασία τῆς.

ΜΑΡΙΚΑ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ

Σὰν ἓνα γλυκόνειρο ἀπατηλὸ καὶ σύντομο μποροῦμε νὰ χαρακτηρίσουμε τὸ γοργοτέραςμα τῆς Ἰσόθειας Καλλιτέχνιδας ἀπ' τὴ πόλημας.

Ὅπως κάθε γλυκοπρόσωπη γήϊνη Εὐτυχία ἀποτραβιέται ἀπὸ κοντὰ στοὺς ἀνθρώπους, ζηλιάρα τρανώτατη τοῦ ἑαυτοῦ τῆς, ἔτσι καὶ ἡ ἀνθοστεφανωμένη Ἰέρεια τῶν δυνατώτερων ἀνθρώπων αἰσθημάτων, ἔφυγε γιὰ τὴν Πόλη τῆς, ἀφοῦ μᾶς χάρισε λιγοστάλαχτες θεῖες στιγμὲς ὑπερούσιας ψυχικῆς μυσταγωγίας.

Στὴν πρώτη παράσταση τῆς μᾶς ἔδωσε τὴν «Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις» τοῦ Γκαίτε, στὴ γνωστὴ ἀριστοτεχνικὴ μετάφραση τοῦ Χατζόπουλου.

Τὸ ἔργο αὐτὸ ἂν καὶ πολὺ καλοδουλεμένο δὲ φτάνει τὴν τραγικότητα τοῦ ὁμώνυμου ἔργου τοῦ Εὐρυπίδη.

Σὲ ὠρισμένα μέρη τοῦ ἔργου ἡ μεγάλη Τραγωδὸς ἔφτασε εἰς ἀριότητα ἐκδήλωσης ἀπερίγραφης. Ἐκεῖ ποὺ δηγιέται τὸ γένος τῆς στὸ βασιλᾶ Θόα, ὅπως καὶ στὶς ἀναγνωρίσεις τῶν δυὸ ξένων μέσα στὸ σκυθικὸ ἄλσος.

Ἡ ἔκφραση ἦταν τόσο δυνατὴ στὸ σύνολο τῆς, τόσο μᾶς εἶχε ὑποβάλει τὴν καλλιτεχνικὴ διάθεση, ἦταν τόσο τέλεια, ποὺ δυνατὰ μᾶς κέρασε τὴν αὐταπάτη πῶς κοιμισμένοι, ὄνειρευόμαστε τὴ θρυλικὴ Ἰφιγένεια στοῦ Σκύθη βασιλᾶ τῆς χώρας.

Τὴ δευτέρη νύχτα μᾶς ἔδωσε τὴν «Ἡρώ καὶ Λέαντρο» τοῦ Γκρυπάρτσερ κ' αὐτὴν σὲ μετάφραση τοῦ Χατζόπουλου.

Στὴν ἀπόδοση τοῦ ρόλου τῆς ἡ Κοτοπούλη στάθηκε ἀσύγκριτη.

Δὲν ἦταν γυναῖκα ποὺ ἔπαιζε πάνω στὴ Σκηνή, ἦταν τὸ Πάθος ποὺ ἄστραψε μπρὸς στὰ μάτια μας, ἦταν ἡ Ἀγάτη ποὺ γλυκοχάιδεψε τῆς καρδιάς μας τὰ ροδόφυλλα, ἦταν ὁ Πόνος ποὺ μᾶς πρόσφερε τὸ θεῖο πιετὸ μέσ' στὸ πολύτιμο κύπελλο.

Καὶ μόνος ὁ Λέαντρος δὲν ἦταν ποὺ τὴν ἀγαποῦσε καὶ ποὺ γι' αὐτὴν θυσιάστηκε. Εἴμαστε κ' ἐμεῖς ποὺ πνιγμένοι ἀπὸ τὴν ἀνέκφραστη λατρεία πρὸς τὴν στεφανωμένη κακότητα Παρθένα προσφέραμε τὴν ὑπέριστη θυσία μπρὸς στὸν ὠραιολάξευτο Βορὸ τῆς μεγάλης τῆς Τέχνης.

Ἡ Μάρικα, ἡ ὠραία Μάρικα, στάθηκε γιὰ τὴν Ἀλεξάνδρεια, μὲ τὲς δυὸ τῆς παραστάσεις ἡ τρανὴ ἐκπλήρωση σ' ἓναν πολὺχρονο Πόθο μας, νὰ ξεκουραστοῦμε γιὰ λίγο ἀπ' τῆς Ζωῆς τὴ ρουτίνα,

Ξεχάνοντας τους εαυτούς μας στα μαγεμένα φιλιά μιᾶς Γόησσας
καὶ στ' ἀνατριχιάσματα τῆς ἀγκαλιᾶς τῆς.

Γιὰ τοὺς ἄλλους θεατρίνους, ἔξω ἀπ' τὸν συμπαθητικὸ μας Γαβριη-
λίδη ποὺ στάθηκε πολὺ καλὰ στοὺς ρόλους του, δὲν ἔχουμε νὰ ποῦ-
με τίποτε, ἢ καλλίτερα ἔχομε τόσα νὰ ποῦμε ποὺ καλλίτερα σο-
παίνουμε.

Πρέπει μόνον νὰ σημειωθεῖ ἰδιαίτερα πὸς κάποιος ἀπ' αὐτοὺς
γιὰ νὰ μὴ θυσιάσει τὴν γυναικόφαντη καθημερινὴ πεζοδρομακίη
παράσταση του, παρουσιάστηκε στὴ Σιγνή, ἀρχαῖος Ἕλληνας μὲ
ἓνα πῆχυ τακούνη καὶ πὸς σχεδὸν ὅλοι κατέστρεψαν τὶς καλοδουλε-
μένες μεταφράσεις μὲ τὶς ἐκφράσεις ποῦμαθαν ν' ἀπαγγέλλουν ἀπ'
τὰ ἔργα τοῦ κούφιου ρομαντισμοῦ καὶ τῆς πολλῆς ρητορείας.

ΑΛΚΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ. — Τὸ πῶ πάνω σημεῖωμα εἶχε στοιχειοθετηθεῖ ὅταν
μάθαμε μὲ μεγάλη χαρὰ ὅτι ἡ ὑπέροχὴ μας Κοτοπούλη, ὕστερα
ἀπὸ τὶς πολλὰ παρακλήσεις, τῶν θαυμαστῶν τῆς ἀποφάσισε νὰ
μείνει καὶ νὰ δώσει τέσσερης παραστάσεις.

Τὸ τύπομα τέλεψε, στὸς 11 Ἀπριλίου 1923.

“ΓΡΑΜΜΑΤΑ”

ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΑΡΓΑΣ
ΤΑΧΥΔΡΟΜ. ΔΙΕΥΔΥΝΣΗ “GRAMMATA”. Β. Ρ. 1146 - ALEXANDRIE
ΤΗΛΕΓΡ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: “GENEV PARGAS” ALEXANDRIE
ΓΡΑΦΕΙΟ: ΠΛΑΤΕΙΑ ΜΟΧΑΜΕΤ ΑΛΙ 17, ΤΡΙΤΟ ΠΑΤΩΜΑ. ΤΗΛΕΦΩΝΟ 58 - 71

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

Ἐξεδόθησαν τελευταῖα :

ΕΡΕΥΝΑ	γιὰ τὶς μελλοντικὰς κατευθύνσεις τῆς Φυλῆς μας
Γ. ΣΚΛΗΡΟΥ	Τὰ Σύγχρονα Προβλήματα τοῦ Ἑλ- ληνισμοῦ
FERNAND LEPRETTE	Triptyque (poèmes)
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ	Ὁ Λαγῶς καὶ ἄλλα διηγήματα
»	Οἱ Ἀλανιάριδες
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ	Ἀγαπώντας καὶ ἄλλα διηγήματα
»	Ἴδας (Ἰων Λαγοῦμης)
PIERRE PASCAL	Τὰ ἠθικὰ ἀποτελέσματα τοῦ Σοβιετικοῦ Πολιτεύματος
ΔΗΜΟΥ ΤΑΝΑΛΙΑ	Τὸ Φῶς ποὺ καίει...
ΔΡ Α. ΣΚΟΥΦΟΠΟΥΛΟΥ	Παλιὲς καὶ Καινούργιες Ἰδέες
Γ. ΣΚΛΗΡΟΥ	Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Πολέμου καὶ τῆς Εἰ- ρήνης
RENÉ CHAUGHY	Ἡ Γυναῖκα Σκλάβο

Σὲ ἓνα μῆνα ἐκδίδονται :

ΛΟΡΕΝΤΣΟΥ ΜΑΒΙΑΗ	Τὰ Ἄπαντά του σὲ Β'. Ἐκδοσι
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ	Ὁ Θρήνος τῶν Βωδιῶν
ΔΗΜΟΥ ΤΑΝΑΛΙΑ	Ὁ Λαὸς τῶν Μουνούχων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Μία ἕως δύο φορές τὸ μῆνα ἐκδίδουν τὴ «Βιβλιογραφία» καὶ
τὴ στέλνουν δωρεάν σ' ὅποιον τὴ ζητήσει. Τυπώνεται σὲ 2000
ἀντίτυπα. Ὅσοι ἐκδότες ἐπιθυμοῦν νὰ περιλαμβάνονται τὰ βιβλία
τοὺς στὴ «Βιβλιογραφία» μας ἄς στέλνουν ταχυτικὰ ἓνα ἀντίτυπο
ἀπὸ τὶς καινούργιες ἐκδόσεις τῶν. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἐκδότες περιοδικῶν.

ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ

Στὰ «Γράμματα» βρίσκονται ὅλες οἱ ὑπάρχουσες ἐκδόσεις,
παλιὲς καὶ νέες, ὅλων τῶν ἑλληνικῶν ἐκδοτικῶν οἰκῶν.
Ἐγγράφονται συνδρομητὲς σὲ ὅλα τὰ ἑλληνικὰ περιοδικὰ.

Γ.Δ. 4

ΔΡΑΧ. 3

ΣΕΛΛ. 1
